

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 91. sjednici održanoj dana 14.01.2021. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- _____ /21
Datum, 14.01.2021. godine
Zenica

PREMIJER
po Odluci predsjedavajućeg Skupštine

Mirnes Bašić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO - DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA RAD,
SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
ZENICA - DOBOJ CANTON
MINISTRY OF LABOR, SOCIAL AFFAIRS,
THE DISPLACED & REFUGES

I N F O R M A C I J A
o stanju u stanju u oblasti zapošljavanja
na području Zeničko-dobojskog kantona

Zenica, januar 2021. godine

1. UVOD

Programom rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu planirano je razmatranje dokumenta „**Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu**“.

Pri izradi Informacije korišteni su podaci Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Federalnog zavoda za zapošljavanje, Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za boračka pitanja, Ministarstva za privredu/gospodarstvo, Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, kao i podaci dostavljeni od strane gradova/općina sa područja kantona.

U Informaciji su obrađeni podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti za period 2018-2020. godina i dati podaci koji ilustriraju stanje u oblasti zapošljavanja na području Kantona. Za 2020. godinu, obrađeni su podaci zaključno sa mjesecom oktobrom.

Na području Zeničko-dobojskog kantona prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, sa 30.06.2019. godine, ukupan broj stanovnika je 358.292 od čega je 55.550 starosti od 0-14 godina, 251.083 od 15-64 godine i 51.659 stariji od 65 godina, dok je prema konačnim rezultatima popisa stanovništva provedenog 2013. godine, koji su objavljeni 01.07.2016. godine od strane Federalnog zavoda za statistiku, broj stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona 364.433.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku prosječan broj zaposlenih za 2019. godinu je bio 84.169 osoba, a najveći broj u prerađivačkoj industriji 27.089 osoba, trgovini na veliko i malo 12.598, te obrazovanju 6.980 osoba. Prosječna neto plaća u 2019. godini je bila 793 KM, što je za 3,93% više u odnosu na 2018. godinu. Najveće prosječne plaće su bile u proizvodnji i snadbijevanu električnom energijom, plinom parom i klimatizacija - 1.632 KM, djelatnost društvene i socijalne zaštite – 1.267 KM, finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja 1.221 KM, te javna uprava i odbrana 1.205 KM.

Najveće prosječne plaće su bile u Kaknju - 1.025,00 KM, Brezi – 961,00 KM te Gradu Zenica – 908,00 KM.

Zaključno sa decembrom 2019. godine na području Kantona evidentirano je 54.307 osoba koje traže posao od čega je 32.023 žena. Sa određenom kvalifikacijom je 37.680, a bez kvalifikacije 16.357 osoba. Najveći broj nezaposlenih osoba je evidentiran u Gradu Zenica -18.325 od čega je 11.015 žena.

2. STRUKTURA TRŽIŠTA RADA I ZAPOSLENOST

U Zeničko-dobojskom kantonu i dalje je izražen problem nezaposlenosti i niskog životnog standarda što usložnjava ekonomsko-socijalni status građana. Ukupno stanje i mogućnosti zapošljavanja u Zeničko-dobojskom kantonu su u direktnoj vezi sa ukupnim političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u Bosni i Hercegovini.

Složenost situacije na tržištu rada definirana je strukturom nezaposlenih osoba s obzirom da su na evidenciji nezaposlenih uglavnom osobe koje se teže zapošljavaju, kao što su dugoročno nezaposlene osobe, osobe bez kvalifikacije ili radnog iskustva i slično. U 2020. godini pandemija koronavirusa Covid-19 je izazvala poremećaje na globalnom ekonomskom tržištu, što se odrazilo na tržište rada na području Zeničko-dobojskog kantona.

I – Zaposlenost i plaće (uz poseban osvrt na period mart-maj 2020. godine)

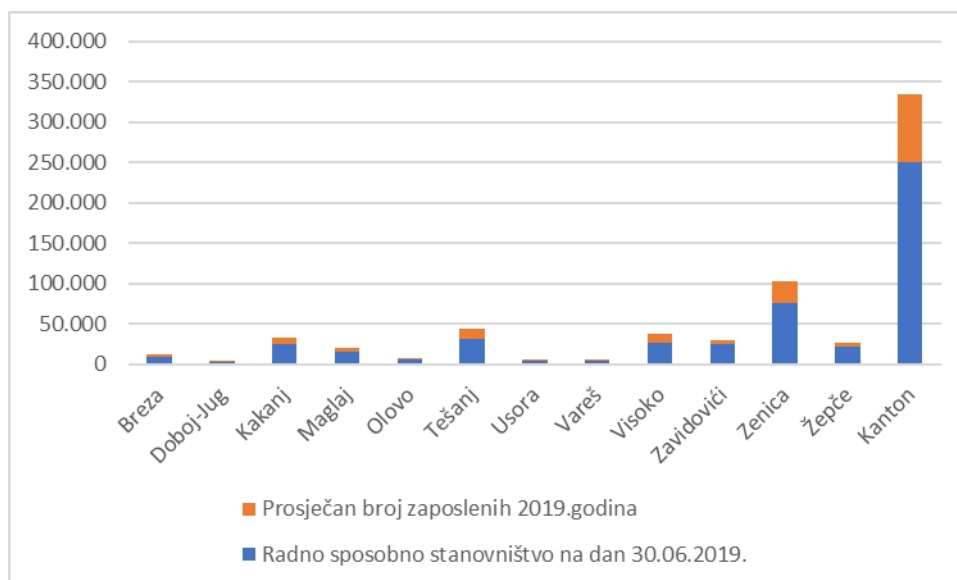
Očuvanje postojećih radnih mjesta i stvaranje ambijenta za nova zapošljavanja, posebno zapošljavanja mladih osoba, te prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručno osposobljavanje nezaposlenih i dalje su jedan od strateških ciljeva Vlade Zeničko-dobojskog kantona.

Prema podacima FZS radno sposobno stanovništvo u Zeničko-dobojskom kantonu u 2019. broji 251.083 stanovnika (osobe od 15-64 godine). Radnu snagu ili ekonomski aktivno stanovništvo u ovom periodu (zaposleni i nezaposleni na evidenciji Službe za zapošljavanje) činilo je 138.476 osoba. Stopa aktivnosti iznosi 55,15%. U istom periodu neaktivno stanovništvo je činilo 112.607 osoba. U odnosu na isti period 2018. godine smanjio se procenat radno aktivnog stanovništva u odnosu na neaktivno za oko 0,58%. Najveći postotak broja zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu je u općini Doboj-Jug 52,40% te je veći za 3,4% u odnosu na 2018. godinu, zatim u Tešnju 44,5% i Visoko 39,40%, dok je najmanji u Varešu 25% i Žepču 26%. Na nivou Kantona taj postotak iznosi 33,5% iako posljednjih godina broj zaposlenih na nivou Kantona premašuje broj nezaposlenih.

Tabela 2.1. Index prosječnog broja zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo u 2019. godini (izvor: Federalni zavod za statistiku)

Grad/općina	Radno sposobno stanovništvo na dan 30.06.2019.	Prosječan broj zaposlenih	Index
		2019.godina	
Breza	9.467	2.999	31,7%
Doboj-Jug	2.899	1.518	52,4%
Kakanj	25.949	7.283	28,1%
Maglaj	16.003	4.521	28,3%
Olovo	6.516	1.979	30,4%
Tešanj	31.096	13.852	44,5%
Usora	4.714	1.822	38,7%
Vareš	5.207	1.313	25,2%
Visoko	26.948	10.611	39,4%
Zavidovići	24.869	5.021	20,2%
Zenica	75.852	27.587	36,4%
Žepče	21.563	5.660	26,2%
Kanton	251.083	84.166	33,5%

Grafikon 2.1. Prosječan broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo

U 2019. godini u FBiH ostvaren je prosječan broj zaposlenih u iznosu od 531.483, što je u odnosu na isti period prethodne godine više za 2,2% ili 11.683 zaposlenih osoba. U Zeničko-dobojskom kantonu broj zaposlenih iznosi 84.169 što je u odnosu na prethodnu godinu više za 1.481 ili 1,8%. Broj zaposlenih Zeničko-dobojskog kantona učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 15,8%. Trend povećanja broja zaposlenih se nastavio i u 2019. godini, ali je u odnosu na 2018. godinu procentualno niži, a tada je ostvaren rast 4,1%.

Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u skoro svim općinama, najviše u Usori za 10,0%, Doboju-Jugu za 7,7% i Brezi za 3,6% dok je jedino smanjenje broja zaposlenih zabilježeno u općinama Vareš za 1,7% i Olovo za 1,4%.

Tržište rada na području Zeničko-dobojskog kantona je podložno stalnim promjenama, te je bitno zadržati pozitivan trend u odnosu novoprijavljenih i brisanih osoba na evidenciji nezaposlenih. Obzirom na broj stanovništva, te da je broj osoba koje završavaju srednje i visokoškolsko obrazovanje na području Kantona veliki, i dalje zabrinjava činjenica da je od 22.653 novoprijavljenih osoba na evidenciju, njih 15.376 kojima je prestao radni odnos i koje su evidentirane na spisak nezaposlenih do oktobra 2020. godine. Nasuprot tome, broj brisanih sa evidencije nezaposlenih je 20.497 osoba, od čega je zbog zaposlenja brisano 14.959 osoba.

2020. godina	Novoprijavljeni na evidenciju	Prijavljeni po prestanku radnog odnosa	Brisani sa evidencije	Brisani zbog zaposlenja	Ukupan broj nezaposlenih
Januar	2.383	1.712	2.121	1.228	54.569
Februar	1.773	1.166	1.715	1.241	54.267
Mart	1.655	1.340	2.020	1.652	54.262
April	4.023	3.771	838	692	57.447
Maj	1.499	1.249	1.904	1.677	57.042
Juni	2.805	1.261	2.107	1.783	57.740
Juli	2.440	1.549	2.081	1.562	58.099
Avgust	2.343	1.607	1.818	1.406	58.264
Septembar	1.857	1.234	3.373	2.183	57.108
Oktobar	1.875	487	2.520	1.535	56.463
UKUPNO	22.653	15.376	20.497	14.959	

Najveći broj novoprijavljenih osoba zbog prestanka radnog odnosa u 2020. godini je u aprilu mjesecu, kada su produžene restriktivne mjere za sprečavanje pandemije koronavirusa Covid-19. Najveći broj prestanaka radnog odnosa uzrokovan je zabranama rada privrednim subjektima, prvenstveno u uslužnom sektoru. Od ukupnog broja novoprijavljenih na evidenciju nezaposlenih, 3.771 osoba je prijavljena po prestanku radnog odnosa, a 252 osobe su prijavljene po drugom osnovu. Istovremeno, u aprilu mjesecu je najmanji broj odjavljenih sa evidencije Službe za zapošljavanje, njih 838, od čega 692 osobe po osnovu zaposlenja.

S druge strane, u septembru 2020. godine je brisano 3.373 osobe sa evidencije, od čega 2.183 zbog stupanja u radni odnos, što je više od ukupnog broja novoprijavljenih u tom mjesecu (1.857 osoba, od čega 1.234 po osnovu prestanka radnog odnosa).

Kada se posmatra period mart – maj 2020. godine, dok su na snazi bile restriktivne mjere, ukupan broj osoba koje su se prijavile na evidenciju nezaposlenih po prestanku radnog odnosa je 6.360, a ukupan broj brisanih zbog zaposlenja je 4.021. Iz toga proizilazi da je na području Kantona za samo tri mjeseca broj zaposlenih smanjen za 2.339 osoba. U periodu kada su relaksirane mjere, te ukinuta zabrana rada, broj brisanih sa evidencije zbog zaposlenja u periodu juni-avgust je 4.751 osoba, dok je broj novoprijavljenih na evidenciju zbog prestanka radnog odnosa neznatno manji, odnosno 4.471 osoba je izgubila radno mjesto.

Kada posmatramo kvalifikacionu strukturu zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona, do oktobra 2020. godine, najviše je zaposleno kvalifikovanih osoba (KV), ukupno 5.895, te osoba sa srednjom stručnom spremom, njih 4.773. Potom slijede osobe sa visokom stručnom spremom, ukupno 2.274, od čega ih je najviše zaposleno u septembru mjesecu (744 osobe) kao

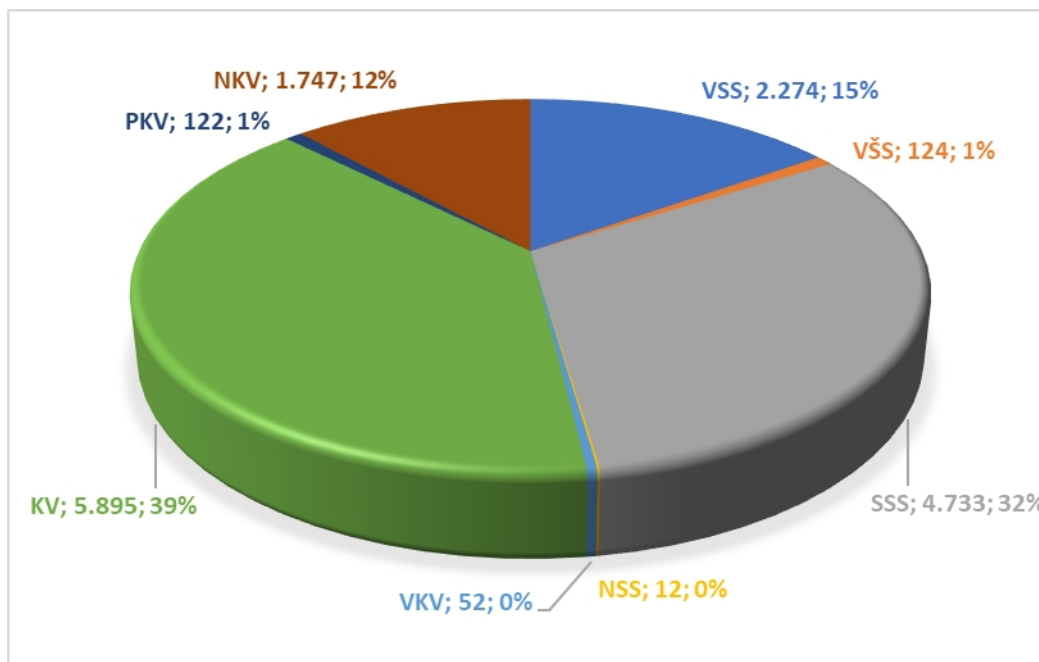
rezultat mjera sufinansiranja zapošljavanja koje su ponovo pokrenute stabilizovanjem stanja na tržištu rada. Ono što se može istaknuti kao pozitivan trend jeste sve veći broj NKV osoba koje se zapošljavaju, s obzirom na činjenicu da spadaju u kategoriju teže zapošljivih osoba.

U tabeli koja slijedi su obrađeni podaci koji se odnose na kvalifikacionu strukturu brisanih osoba sa evidencije nezaposlenih u svrhu zapošljavanja.

Tabela 2.2. Broj brisanih sa evidencije zbog zaposlenja u 2020. godini - po stručnoj spremi

STRUČNA SPREMA	01/20	02/20	03/20	04/20	05/20	06/20	07/20	08/20	09/20	10/20	UKUPNO
VSS	226	175	234	72	102	144	161	202	744	214	2.274
VŠS	8	9	9	6	5	7	7	4	61	8	124
SSS	383	375	456	213	638	607	553	494	495	519	4.733
NSS	0	1	0	0	3	3	1	2	1	1	12
VKV	4	4	10	3	7	5	5	3	11	0	52
KV	454	486	682	294	709	789	655	569	651	606	5.895
PKV	9	11	24	8	10	14	8	3	17	18	122
NKV	144	180	237	96	203	214	172	129	203	169	1.747
	1.228	1.241	1.652	692	1.677	1.783	1.562	1.406	2.183	1.535	14.959

Grafikon 2.2. Ukupan broj zaposlenih sa evidencije po stručnoj spremi u 2020. godini

Tabela 2.4. Prosječan broj zaposlenih i prosječna plaća po djelatnostima u 2019. godini

Oznaka	Djelatnost	Prosječan broj zaposlenih u 2019. godini	Udio u %	Prosječna plaća po djelatnostima
				2019
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2.122	2,52%	815
B	Vađenje ruda i kamena	4.747	5,64%	1.074
C	Prerađivačka industrija	27.089	32,18%	632
D	Proiz.snbd./opskrba elekt.energ, gasom/plinom, parom i klimatizacija	1.355	1,61%	1.632
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.208	1,44%	833
F	Građevinarstvo	4.209	5,00%	581
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravak motonih vozila i motocikla	12.598	14,97%	583
H	Prijevoz i skladištenje	3.920	4,66%	623
I	Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijsko ugostiteljstvo)	3.446	4,09%	443
J	Informacije i komunikacije	730	0,87%	1.143
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.025	1,22%	1.221
L	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne djelatnosti	286	0,34%	977
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.805	2,14%	852
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.113	1,32%	521
O	Javna uprava i odbrana/obrana; obavezno soc. osiguranje	4.439	5,27%	1.1205
P	Obrazovanje	6.980	8,29%	808
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	4.599	5,46%	1.267
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	1.253	1,49%	745
S	Ostale uslužne djelatnosti	1.245	1,48%	701
	UKUPNO	84.169	100	793

Tabela 3. Prosječna plaća po kantonima

Kanton	Prosječna neto plaća	
	2019	VIII/2020
Unsko - sanski	872	905
Posavski	808	845
Tuzlanski	824	869
Zeničko – dobojski	793	824
Bosansko - podrinjski	810	873
Srednjobosanski	759	782
Hercegovačko - neretvanski	1.011	1.029
Zapadno - hercegovački	861	867
Kanton Sarajevo	1.153	1.186
Kanton 10	890	940
Federacija BiH	928	961

Zeničko-dobojski kanton jedan je od tri najveća učesnika u ukupnoj privrednoj aktivnosti u Federaciji, ali taj podatak ne prati i visina prosječne plaće po kantonima, te nižu prosječnu neto plaću ima samo Srednjobosanski kanton (po zadnjim objavljenim podacima od strane Federalnog Zavoda za statistiku). Prosječna plaća Kantona iznosi 85,7% prosječne plaće na nivou Federacije, a najveća prosječna plaća je u Kantonu Sarajevo i veća je za 43,9% od plaće u našem kantonu. U 2020. godini se bilježi porast prosječne plaće na nivou Kantona, te je u septembru 2020. godine za 3,9% veća u odnosu na decembar 2019. godine.

Iako je u 2020. godini dosta oscilirao broj zaposlenih, ali i visina prosječne neto plaće, povećanje prosječne plaće na nivou kantona prati stopu rasta prosječne plaće na nivou FBiH koja je u odnosu na 2019. godinu veća za 3,55%.

Zeničko-dobojski kanton je nosilac razvoja privrede u Federaciji Bosne i Hercegovine s obzirom da su metalurgija i metaloprerađivačka, proizvodnja energije, rudarstvo, šumarstvo i drvoprerađivačka industrija, građevinarstvo i prehrambena industrija najrazvijenije industrijske grane. Skoro 80 % ukupnih privrednih aktivnosti u oblasti proizvodnje i izvoza čine velika i srednja preduzeća.

U prilog razvijenost prerađivačke industrije govori i sam podatak da je i u 2019. godini najveći broj zaposlenih, njih 27.089 bio upravo u ovoj djelatnosti, što čini 32,18% ukupnog broja zaposlenih na području Kantona.

U 2019. godini u FBiH ostvaren je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 2,7%, dok je u Zeničko-dobojskom kantonu ostvaren je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 6,4%.

Podaci o broju penzionisanih lica na području Kantona

Ukupan broj penzionera u FBiH u decembru 2019. godine iznosi 424.009, što je za 1,7% više nego u prethodnoj godini. U Zeničko-dobojskom kantonu broj penzionera u decembru 2019. godine iznosi 62.894 što je za 0,2% više u odnosu na prethodnu godinu, sa učešćem od 14,8% u odnosu na ukupan broj penzionera u FBiH.

Tabela 2.2. Broj penzionera i prosječna penzija po općinama u ZDK u 2019. godini

Grad/općina	Broj penzionera	Prosječna penzija u KM
Breza	2.954	472
Doboj-Jug	949	380
Kakanj	6.162	493
Maglaj	3.451	395
Olovo	2.088	414
Tešanj	5.392	384
Usora	499	368
Vareš	2.013	428
Visoko	7.536	439
Zavidovići	5.918	388

Zenica	21.898	463
Žepče	4.034	397
Kanton	62.894	437
FBiH	424.009	416

Broj penzionera se povećao u polovini općina Zeničko-dobojskog kantona, najviše u Zavidovićima za 2,3% i Tešnju za 1,9%, dok je najveće smanjenje broja penzionera zabilježeno u Brezi za 1,6% i Varešu za 1,1% u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna isplaćena penzija u FBiH u decembru 2019. godine iznosila je 416 KM, što je više za 4,4 %, dok u Zeničko-dobojskom kantonu prosječna isplaćena penzija iznosi 437 KM što je više za 5,1% u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene penzije zabilježeno je u svim općinama Zeničko-dobojskog kantona, najviše u Brezi za 5,9% i Usori za 5,7%.

II – Učešće kantona u prikupljanju javnih prihoda i vanjskotrgovinskom poslovanju

Podaci o prikupljenim prihodima

Prema podacima Porezne uprave FBiH, u 2019. godini u Federaciji BiH, poreski prihodi svih kantona (porezi građana i porez na dohodak) iznose 427.996.000 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 7,5% (prihodi u 2018. godini su iznosili 398.097.000 KM). Poreski prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 195,4 KM i viši su za 7,8% u odnosu na prethodnu godinu.

U Zeničko - dobojskom kantonu u 2019. godini ostvareni su poreski prihodi u iznosu od 49,6 miliona KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 3,9%.

Najviši poreski prihodi ostvareni su u Zenici u iznosu od 18,5 miliona KM, a najniži u općini Usora u iznosu od 537 000 KM.

Poreski prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Zeničko dobojskom kantonu iznose 138,5 KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 4,2% i što je 70,9% u odnosu na prosjek FBiH.

Najviši poreski prihodi po glavi stanovnika ostvareni su u općini Doboj-Jug u iznosu od 210,40 KM, a najniži u općini Žepče u iznosu od 80,00 KM.

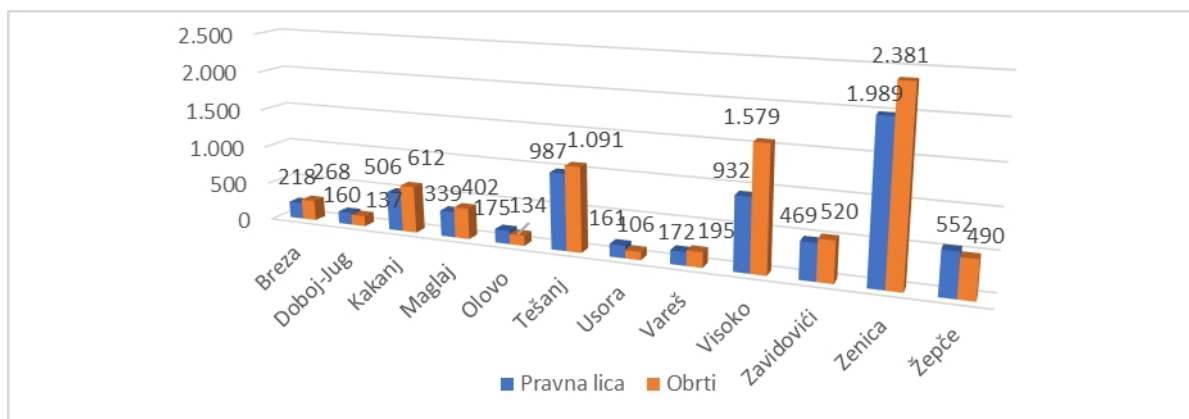
Broj registrovanih poslovnih subjekata

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u FBiH na dan 31.12.2019. godine iznosi 112.955, što je više za 2,2 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u Zeničko-dobojskom kantonu iznosi 14.575 i viši je za 372 ili 2,6% u odnosu na prethodnu godinu. Broj poslovnih subjekata u Kantonu učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH sa 12,9%.

Registrovan broj pravnih lica u FBiH na dan 31.12.2019. godine iznosi 60.794, što je više za 2,7% u odnosu na prethodnu godinu, dok u Zeničko-dobojskom kantonu broj registrovanih pravnih lica iznosi 6.660, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 58 ili 0,9%. Broj registrovanih pravnih lica u Zeničko-dobojskom kantonu učestvuje u ukupnom broju registrovanih pravnih lica u Federaciji BiH sa 11,0%.

Broj registrovanih fizičkih lica – obrtnika u FBiH, sa stanjem na dan 31.12.2019. godini iznosi 52.161 što je više za 1,6% u odnosu na prethodnu godinu, dok u Zeničko-dobojskom kantonu broj registrovanih obrtnika iznosi 7.915 što je više za 314 ili 4,1% u odnosu na 2018. godinu. Broj registrovanih fizičkih lica-obrtnika u Zeničko-dobojskom kantonu učestvuje u ukupnom broju registrovanih fizičkih lica - obrtnika u Federaciji BiH sa 15,2%. Najveći broj registrovanih subjekata je u Zenici i to 2.381 obrta i 1.989 pravnih lica, a potom u Visokom gdje je registrovano 1.579 obrta i 932 pravna lica. U ukupnom broju registrovanih subjekata u većini gradova/općina s područja kantona su zastupljeniji obrti, osim u Žepču, Usori, Olovu i Doboj-Jugu.

Grafikon 2.2. Broj registrovanih subjekata u 2019. godini

Pokrivenost uvoza izvozom

U 2019. godini u Federaciji BiH ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 7.620 miliona KM što je za 3,7% manje u odnosu na izvoz u 2018. godini. U Zeničko-dobojskom kantonu izvoz iznosi 1.534 mil. KM što je za 10,2% manje u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz Zeničko-dobojskog kantona učestvuje u ukupnom izvozu FBiH sa 20,1%.

Povećanje izvoza zabilježeno je u nekoliko općina Zeničko-dobojskog kantona, a najviše u Kaknju za 45,3%, Usori za 18,4% i Dobojuju za 17,6%, dok je najveće smanjenje izvoza zabilježeno u općinama Maglaj za 29,4%, i Visoko za 26,4%.

U 2019. godini u Federaciji BiH ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 13.845 miliona KM što je za 4,4% više u odnosu na 2018. godinu. U Zeničko-dobojskom kantonu uvoz iznosi 1.738 miliona KM što je za 4,2% manje u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz Zeničko-dobojskog kantona učestvuje u ukupnom uvozu FBiH sa 12,6%.

Povećanje uvoza zabilježeno je u nekoliko općina Zeničko-dobojskog kantona, najviše u Varešu za 20,3% i Maglaju za 16,0%, dok je smanjenje uvoza zabilježeno u većini općina, a najviše u Tešnju za 11,7%, Usori za 11,5 i Olovu za 9,8%.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2019. godini ostvaren je u iznosu od 6.225 miliona KM i bilježi povećanje za 16,2 % u odnosu na 2018. godinu, dok je u Zeničko – dobojskom kantonu zabilježen deficit u iznosu od 204 miliona KM i bilježi povećanje za 94,0%.

Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u 2019. godini u FBiH iznosi 55,0%, a u Zeničko-dobojskom kantonu 88,3%.

3. NEZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Federacija Bosne i Hercegovine je kontinuirano bilježila smanjenje broja nezaposlenih, ali i kontinuiran porast broja zaposlenih do 2020. godine, kada dolazi do povećanja broja nezaposlenih uzrokovanog pandemijom koronavirusa COVID-19. To je ujedno i dokaz da je tržište rada izrazito podložno cikličnim kretanjima na ekonomskom tržištu, ali i stanjima prirodne nesreće. Na Evropskom tržištu rada je takođe nivo nezaposlenosti porastao, potrošnja stanovništva je u padu, što se direktno odražava i na Bosnu i Hercegovinu koja raspolaže sa znatno manje sredstava koja može preusmjeriti na oporavak privrede. Svi kantoni na području Federacije izuzev Unsko-sanskog i Kantona 10 su u 2020. godini zabilježili porast broja nezaposlenih. Na nivou Zeničko-dobojskog kantona je u oktobru 2020. godine broj nezaposlenih bio veći za 789 osoba, u odnosu na decembar 2019. godine. Najveći porast u broju nezaposlenih je u Kantonu Sarajevo i to 3.726, zatim slijede Hercegovačko-neretvanski sa 2.488 i Tuzlanski kanton sa 1.703.

Komparacijom broja nezaposlenih po kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine, za period 2016. godina do 10/2019. godina, evidentno je da je razlika nezaposlenih u oktobru 2020.

godine u odnosu na 2016. godinu u Tuzlanskom kantonu najveća, tj. da je broj nezaposlenih za 14.529 manji u oktobru 2020.godine od broja nezaposlenih u decembru 2016. godine. Najveći broj nezaposlenih u posmatranom periodu ima također Tuzlanski kanton, a slijede ga Kanton Sarajevo i Zeničko-dobojski kanton.

Isti trend smanjenja broja nezaposlenih imaju svi kantoni. Na nivou Federacije BiH pad nezaposlenosti za posmatrani period je 48.641, što je u oktobru 2020. godine za 13% manje nego u 2016. Procenat smanjenja broja nezaposlenih Zeničko-dobojskog kantona je 15% u odnosu na 2016. godinu.

U Zeničko-dobojskom kantonu, kao i u čitavoj Federaciji BiH još uvijek je izražen problem visoke nezaposlenosti. Mogućnost zapošljavanja je u direktnoj vezi sa ukupnim političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u Bosni i Hercegovini. S ciljem iznalaženja adekvatnih rješenja na svim nivoima vlasti potrebne su sveobuhvatne analize i donošenje niza konkretnih mjera.

Tabela 3.1. Komparacija nezaposlenosti po kantonima u FBiH

Kanton	2016.	2017.	2018.	2019.	10/2020	2020/2016	% 2020/2016
Unsko-sanski	44.192	41.326	38.172	35.838	34.869	-9.323	-21%
Posavski	5.070	4.864	4.362	4.093	4.221	-849	-17%
Tuzlanski	91.693	84.250	79.378	75.461	77.164	-14.529	-16%
Zeničko-dobojski	66.202	61.801	58.577	55.674	56.463	-9.739	-15%
Bosansko-podrinjski	3.502	3.273	3.169	3.095	3.415	-87	-2%
Srednjobosanski	38.748	36.799	34.777	33.303	34.814	-3.934	-10%
Hercegovačko-neretvanski	33.327	32.183	30.703	29.221	31.709	-1.618	-5%
Zapadnohercegovački	11.572	10.901	10.820	10.549	11.200	-372	-3%
Kanton Sarajevo	69.163	66.325	62.561	59.570	63.296	-5.867	-8%
Kanton 10	8.738	7.977	7.388	6.766	6.415	-2.323	-27%
Federacija BiH	372.207	349.699	329.907	313.570	323.566	-48.641	-13%

Fluktuacija radne snage

Tabela 3.2. Broj zaposlenih osoba u inostranstvu sa evidencije Službe

Mjesec/godina	Broj zaposlenih osoba u inostranstvu sa evidencije Službe
01/2020	76
02/2020	86
03/2020	54
04/2020	21
05/2020	42
06/2020	76
07/2020	74
08/2020	56
09/2020	62
10/2020	66
Ukupno	613

U posljednjem periodu evidentan je trend na iseljavanju radno sposobnog stanovništva. U

2019. godini, do oktobra mjeseca, je sa područja Zeničko-dobojskog kantona u inostranstvu zaposleno 1.610 osoba sa evidencije nezaposlenih, dok je u 2020. godini taj broj značajno smanjen na 613 osoba. Smanjenju broja iseljavanja radne snage iz Bosne i Hercegovine značajno je doprinijela pandemija koronavirusa Covid-19, jer je u prvoj polovini godine, većina konzulata bila zatvorena za rad sa građanima, i obustavljene su aktivnosti na izdavanju boravišnih dozvola.

Ovaj podatak se se odnosi na lica koja su prije zaposlenja u inostranstvu bila na evidenciji za zapošljavanje. Tačan broj stvarno iseljenih se ne može utvrditi s obzirom da postoji i određen broj lica koja odlaze iz radnog odnosa, odnosno lica koja nisu bila na evidenciji Službe.

S druge strane, u 2020. godini, do kraja septembra, na području Zeničko-dobojskog kantona je izdato 100 radnih dozvola stranim državljanima.

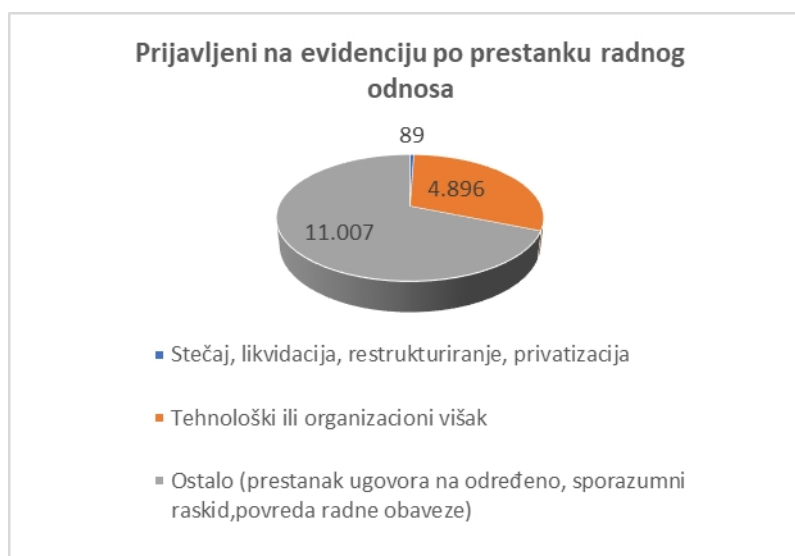
Tabela 3.3. Fluktucija radne snage u 2020. godini

Mjesec/ godina	Novoprijavljena lica koja traže posao	Broj lica brisanih iz evidencije	Fluktucija
01/2020	2.383	2.121	262
02/2020	1.773	1.715	58
03/2020	1.655	2.020	-365
04/2020	4.023	838	3.185
05/2020	1.499	1.904	-405
06/2020	2.805	2.107	698
07/2020	2.440	2.081	359
08/2020	2.343	1.818	525
09/2020	1.857	3.373	-1.516
10/2020	1.875	2.520	-645
Ukupno	22.653	20.497	2.156

U 2020. godini prema podacima Službe, u Zeničko-dobojskom kantonu ukupno je novoprijavljeno 22.653 lica, od čega je 10.706 žena, dok je broj brisanih lica sa evidencije 20.497 od čega je 9.428 žena. Trend rasta nezaposlenosti, odnosno većeg broja novoprijavljenih lica na evidenciju je prisutan kroz sve mjesece, osim marta, maja, septembra i oktobra kada je bio veći broj brisanih sa evidencije od broja novoprijavljenih lica na evidenciju. Od ukupnog broja brisanih lica sa evidencije njih 14.914, odnosno 72,76 %, je stupilo u radni odnos, dok su ostali brisani po drugim osnovama.

U 2020. godini ukupno je na evidenciju nezaposlenih prijavljeno 22.653 osobe od čega po prestanku radnog odnosa 15.992 osoba. Kao posljedica stečaja, likvidacije i prestrukturiranja firmi bez posla je ostalo 89 osoba, a 4.896 su proglašeni tehnološkim viškom.

Grafikon 3.1. Prijavljeni na evidenciju po prestanku radnog odnosa u 2020. godini

Posmatrajući period 20120.-2020. godina može se zaključiti da je stopa nezaposlenosti u odnosu na radno aktivno stanovništvo u ranijim periodima bila u konstantnom opadanju. Prosječan pad stope nezaposlenosti po godinama je iznosio 2%. Iz tabele 3.4., prema dostavljenim podacima od strane JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona je vidljivo da je u 2020. godini bilo većih oscilacija u broju zaposlenih. Već u januaru je došlo do blagog smanjenja broja zaposlenih, dok je istovremeno zabilježen porast broja nezaposlenih. Taj trend se pojačao u martu i aprilu, što je izazvano pandemijom koronavirusa. Mjere koje je provodila Vlada Zeničko-dobojskog kantona u određenoj mjeri su uspjele očuvati radna mjesta kod privrednih subjekata koji su imali zabranu rada, međutim u aprilu mjesecu se bilježi najniži broj zaposlenih u posljednje tri godine. S druge strane, najveći broj nezaposlenih je u mjesecima juli i avgust, što je i očekivano budući da se u tim mjesecima prijavljuju osobe kojima je završena školska/studijska godina. U septembru i oktobru se bilježi veći porast broja zaposlenih, kao i pad nezaposlenosti, a što je djelimično i rezultat mjera sufinansiranja zapošljavanja od strane Federalnog zavoda za zapošljavanje. Ipak, odnosu na decembar 2018. godine, postotak nezaposlenih u oktobru 2020. godine je smanjen za 0,93%.

Napomena: u prethodnom poglavlju koje se odnosi na strukturu tržišta rada i zaposlenost, za prethodne godine su korišteni podaci Federalnog zavoda za statistiku, odnosno korišten je podatak prosječnog broja zaposlenih.

Tabela 3.4.: Pregled zaposlenosti i nezaposlenosti

Mjesec	Zaposleni	Nezaposleni	Radno aktivno stanovništvo	% nezaposlenosti u radno aktivnom stanovništvu
12/2018.	86.182	58.577	144.759	40,47%
12/2019.	87.866	54.307	142.173	38,20%
Januar 2020.	87.564	54.569	142.133	38,39%
Februar 2020.	87.726	54.627	142.353	38,37%
Mart 2020.	86.790	54.262	141.052	38,47%
April 2020.	84.187	57.447	141.634	40,56%
Maj 2020.	84.696	57.042	141.738	40,24%
Juni 2020.	85.268	57.740	143.008	40,38%
Juli 2020.	85.104	58.099	143.203	40,57%
Av gust 2020.	84.856	58.624	143.480	40,86%
Septembar 2020.	85.875	57.108	142.983	39,94%

Oktober 2020.	86.352	56.463	142.815	39,54%
---------------	--------	--------	---------	--------

U oktobru 2019. godine na području Zeničko-dobojskog kantona na evidenciji nezaposlenih najveći broj je kvalifikovane radne snage i to 20.712, dok je nekvalifikovanih 16.392. S obzirom da nekvalifikovana radna snaga ulazi u teško zapošljivu skupinu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona podržava projekte prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručnog osposobljavanja, te je oformljeno i Vijeće za obrazovanje odraslih s ciljem poduzimanja koraka ka izradi sistemskih rješenja za obrazovanje i prekvalifikaciju osoba iz teško zapošljivih skupina, a u skladu sa stvarnim potrebama na tržištu rada.

Također, u septembru 2020. godine je formirana Međusektorska radna grupa za unapređenje srednjeg stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih u skladu sa potrebama tržišta rada Zeničko-dobojskog kantona u kojoj su uključeni relevantni predstavnici svih resornih ministarstva i drugih institucija od značaja za unapređenje tržišta rada.

Poučeni dobrom međusobnom saradnjom na realizaciji projekata koji su za cilj imali sufinansiranje projekata prekvalifikacija odraslih za potrebe tržišta rada, na inicijativu Privredne komore Ministarstvo se uključilo u rad Međusektorske radne grupe koja se bavi sagledavanjem problematike srednjeg stručnog i obrazovanja odraslih u skladu s potrebama tržišta rada. U segmentu obrazovanja odraslih, fokus se stavlja na unapređenje konkurentnosti privrede putem poboljšanja kvaliteta obuke odraslih osoba u skladu s potrebama kompanija u Zeničko-dobojskom kantonu. To se prije svega odnosi na jačanje uloge Privredne komore Zeničko-dobojskog kantona u sistemu obrazovanja odraslih, ali i potrebu koordinacije ključnih aktera iz javnog i privatnog sektora, te upoznavanja kompanija sa uslugama obrazovanja odraslih.

Kada se govori o teritorijalnoj nezaposlenosti, najveći broj registrovane nezaposlenosti je na području grada Zenice, gdje je od 18.643 osoba najviše nezaposlenih sa KV stručnom spremom 6.580 osoba, 4.953 osoba je sa srednjom stručnom spremom i NKV i 4.914. Najmanji broj nezaposlenih je na području općine Usora, njih 623.

Tabela 3.5. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih po općinama – oktobar 2020. godine

	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	UKUPNO
Breza	121	8	609	1	2	508	33	366	1.648
Doboj-Jug	27	0	150	0	3	272	8	213	673
Kakanj	509	28	1.429	0	27	2.358	149	1.627	6.127
Maglaj	170	9	732	0	14	1.332	110	1.552	3.919
Olovo	74	8	445	0	3	379	8	488	1.405
Tešanj	289	21	1.200	5	34	2.271	157	1.874	5.851
Usora	17	1	120	0	3	272	11	199	623
Vareš	41	3	310	7	2	307	12	265	947
Visoko	455	35	1.501	0	13	2.555	39	1.808	6.406
Zavidovići	295	23	1.527	0	20	2.363	119	1.787	6.134
Zenica	1.279	109	4.953	90	134	6.580	584	4.914	18.643
Žepče	139	12	929	0	13	1.515	180	1.299	4.087
	3.416	257	13.905	103	268	20.712	1.410	16.392	56.463

Stepen stručnog obrazovanja	2018. godina		2019. godina		10.2020. godina	
	<i>(stanje 31.12.)</i>		<i>(stanje 31.12.)</i>			
	NO	%	NO	%	NO	%

		Udio		Udio		Udio
Doktori nauka (VSS-3)	2	0%	4	0%	4	0%
Magistri (VSS-2)	427	1%	410	1%	436	1%
Visoko stručno obrazovanje (VSS-1)	2.977	5%	2.751	5%	2.976	5%
Više stručno obrazovanje (VŠ-2)	22	0%	5	0%	5	0%
Više stručno obrazovanje (VŠ-1)	251	0%	240	0%	252	0%
Srednje stručno obrazovanje (SSS)	13.906	24%	12.976	24%	13.905	25%
Niže stručno obrazovanje (NSS)	121	0%	99	0%	103	0%
Visokokvalifikovani radnik (VKV)	314	1%	263	0%	268	0%
Kvalifikovani radnik (KV)	21.606	37%	19.725	36%	20.712	37%
Priučeni-polukvalifikovan radnik (PK)	1.627	3%	1.477	3%	1.410	2%
Nekvalifikovani radnik (NK)	17.324	30%	16.357	30%	16.392	29%
UKUPNO	58.577		54.307		56.463	

Tabela 3.6. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih po općinama – oktobar 2020. godine

Posmatrajući 2018. godinu i oktobar 2020. godine udjeli kvalifikacionih struktura se nisu bitnije mijenjali, odnosno broj nezaposlenih po svim kvalifikacionim strukturama se smanjivao srazmjerno smanjenju ukupnog broja nezaposlenih. Osobe sa srednjom stručnom spremom su imale sporiji pad broja nezaposlenih u odnosu na ostale kvalifikacione skupine.

Broj nezaposlenih koji prvi put traže zaposlenje u oktobru 2020. godine je bio 20.628 osoba od čega je 14.446 žena. Najbrojnije su osobe sa NKV strukom (8.206 osoba), KV (5.888 osoba) i završenom srednjom školom SSS (4.621 osoba). Zbog navedenog strateški cilj programa rada Ministarstva i u 2021. godini će biti usmjeren na aktivnosti kojima se stvara ambijenta za zapošljavanje mladih nezaposlenih osoba, a naročito na aktivnosti sufinansiranja prvog zapošljavanja, koliko to bude finansijski dopustivo, s obzirom da je još uvijek situacija na tržištu rada nestabilna, a što se uveliko odražava i na finansiranje Budžeta.

Neophodno je i zajedničko djelovanje svih institucija da se primjenom Zakona o obrazovanju odraslih u Zeničko-dobojskom kantonu u okviru brojnih zanimanja omogući obrazovanje, stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija i specijalizacija, što će u konačnici poboljšati i strukturu nezaposlenih osoba u pogledu stručne spreme.

Tabela 3.7. Broj nezaposlenih osoba koji prvi put traže zaposlenje u 2020. godina

Mjesec	Ukupno	od toga žena	PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
Januar	20.607	14.548	1.378	25	4.413	32	9	5.798	446	8.506
Februar	20.490	14.477	1.372	24	4.374	32	9	5.751	445	8.483
Mart	20.187	14.300	1.305	24	4.278	32	9	5.670	445	8.424
April	20.183	14.298	1.311	24	4.288	32	9	5.667	444	8.408
Maj	20.084	14.229	1.288	24	4.252	32	10	5.648	445	8.385
Juni	20.777	14.528	1.281	24	4.750	35	9	5.858	446	8.374
Juli	21.169	14.694	1.341	24	4.904	36	9	6.045	444	8.366
Avgust	21.185	14.712	1.382	25	4.867	34	9	6.079	443	8.346
Septembar	20.887	14.576	1.370	25	4.733	34	9	5.998	438	8.280
Oktobar	20.628	14.446	1.407	26	4.621	31	10	5.888	439	8.206

U tabeli 3.7. dat je pregled nezaposlenih osoba u odnosu na starosnu i spolnu strukturu za 2018., 2019., i oktobar 2020. godine. Uočljivo je da je veliki broj nezaposlenih osoba u dobnoj granici od 19 do 55 godina starosti, odnosno u dobi najveće radne aktivnosti.

Tabela 3.8. Pregled nezaposlenih osoba, u odnosu na starosnu i spolnu strukturu

Godine starosti	Spol	2018. godina		2019. godina		10.2020. godina	
		NO	Index	NO	Index	NO	Index

od 15-19 god.	Svega	865	1%	778	1%	755	1%
	Žena	414	1%	365	1%	304	1%
od 19-24 god.	Svega	8.871	15%	7.944	15%	8.129	14%
	Žena	4.966	15%	4.678	15%	4.594	14%
od 25-29 god.	Svega	4.038	7%	3.240	6%	3.779	7%
	Žena	2.593	8%	2.149	7%	2.483	7%
od 30-34 god.	Svega	4.263	7%	3.821	7%	3.784	7%
	Žena	2.755	8%	2.596	8%	2.572	8%
od 35-39 god.	Svega	6.654	11%	6.195	11%	6.280	11%
	Žena	4.415	13%	4.250	13%	4.317	13%
od 40-44 god.	Svega	6.312	11%	5.787	11%	6.020	11%
	Žena	3.798	11%	3.632	11%	3.877	12%
od 45-49 god.	Svega	6.460	11%	5.871	11%	6.067	11%
	Žena	3.644	11%	3.439	11%	3.605	11%
od 50-54 god.	Svega	6.296	11%	5.978	11%	6.078	11%
	Žena	3.504	10%	3.493	11%	3.547	11%
od 55-59 god.	Svega	7.143	12%	6.631	12%	6.666	12%
	Žena	3.789	11%	3.620	11%	3.643	11%
Preko 60 god.	Svega	7.675	13%	8.062	15%	8.905	16%
	Žena	3.518	11%	3.801	12%	4.249	13%
Ukupno	Svega	58.577	100%	54.307	100%	56.463	100%
	Žena	33.396	100%	32.023	100%	33.191	100%

Na osnovu uvida u prethodnu tabelu, uočava se sljedeće:

U oktobru 2020. godine broj mladih nezaposlenih osoba u skupini od 19-34 godine starosti je 15.692 osoba ili 28% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih u ovom periodu. Broj nezaposlenih žena u oktobru 2020. godine u odnosu na 2019. godinu povećao se za 1.168 osoba.

Veliki broj nezaposlenih osoba je u dobnoj granici od 50-65 godina, njih 21.649 osoba, dakle teže zapošljive kategorije. Zbog ovih podataka neophodno je pokrenuti nove projekte zapošljavanja teško zapošljivih kategorija.

Posmatrano po svim starosnim skupinama: do godinu dana posao traži 3.765 osoba ili 6,67% nezaposlenih osoba, od 1 do 2 godine 4,70%, od 2 do 3 godine 4,00%, od 3 do 4 godina 4,08%, od 4 do 5 godina 3,07%, od 5 do 8 godina 9,76%, od 8 do 10 godina 5,40%, od 10 do 15 godina 18,16% i preko 15 godina 44,15%.

Ukupno 38.235 osoba traži zaposlenje duže od 8 godina, što ih čini teško zapošljivom kategorijom, a od toga broja njih 22.369 je žena.

23.126 osoba, starosti preko 36 godina je nezaposleno duže od 15 godina, od čega je 54,59% žena, a 10.255 osoba se nalazi na evidenciji nezaposlenih od 10 do 15 godina. Posebno zabrinjava podatak da je 10.230 osoba preko 50 godina nezaposleno duže od 15 godina.

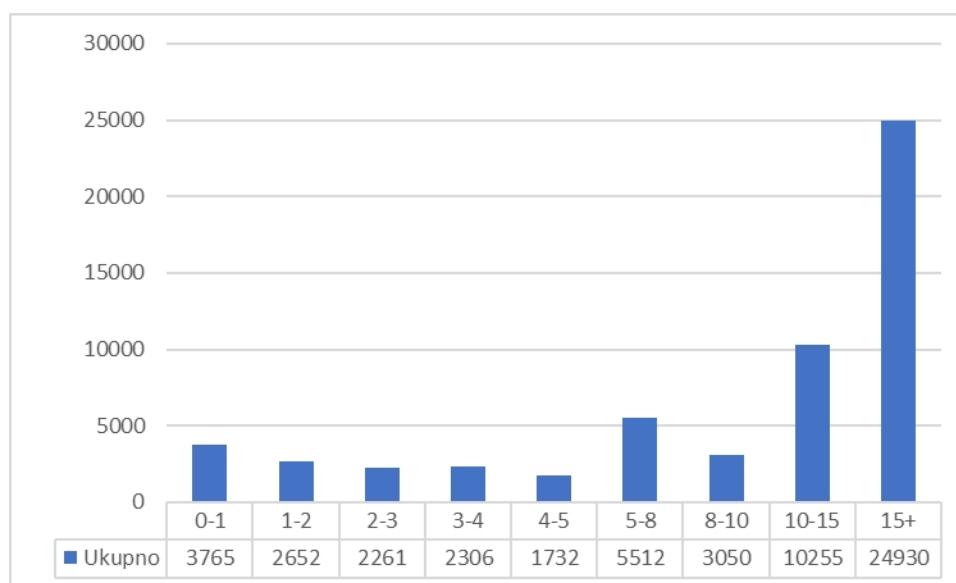
Zbog navedene činjenice o starosnoj strukturi i vremenu provedenom na evidenciji nezaposlenih u Službi, neophodna je kontinuirana edukacija i unapređenje znanja o novim tehnološkim dostignućima, savremenim proizvodnim procesima, kao i vještinama koje se traže na tržištu rada, jer sa dužim vremenom provedenim na evidenciji nezaposlenih gube na kvalitetu znanja i kvalitetu postojećih vještina.

Prema starosnoj strukturi najviše nezaposlenih osoba je u dobi od 51-55 godina, i to 6.666 osoba, od čega je 3.643 žena, potom od 31-35 godina 6.280 osoba, od čega 4.317 žena.

Iz pregleda nezaposlenih osoba u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja uočljivo je da je nezaposlenost u Zeničko-dobojskom kantonu dugoročnog (strukturnog) karaktera, jer 93,33% nezaposlenih na evidenciji se nalazi duže od 12 mjeseci.

Grafikon 3.2. Nezaposlene osobe u odnosu na dužinu čekanja na zaposlenje u 2020. godini

Tabela br. 3.9. Pregled nezaposlenih osoba u oktobru 2020. godine u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja i starosnu strukturu

Dužina čekanja zaposlenja	Spol	Starosna struktura												Ukupno
		od 15-18 god.	od 19-20 god.	od 21-24 god.	od 25-27 god.	od 28-30 god.	od 31-35 god.	od 36-40 god.	od 41-45 god.	od 46-50 god.	od 51-55 god.	od 56-60 god.	od 61-65 god.	
Do godine	Ukupno	608	1.223	631	360	128	132	105	114	109	119	164	72	3.765
	Žena	210	613	412	231	97	91	72	77	66	60	54	25	2.008
1-2 godine	Ukupno	85	976	543	289	129	110	90	92	81	83	104	70	2.652
	Žena	52	467	335	204	87	80	71	69	62	44	37	25	1.533
2-3 godine	Ukupno	44	329	852	232	163	89	77	85	72	125	133	60	2.261
	Žena	29	161	502	177	119	63	57	69	58	56	54	20	1.365
3-4 godine	Ukupno	18	65	930	236	164	112	76	82	113	234	215	61	2.306
	Žena	13	40	530	174	120	88	53	61	64	108	68	22	1.341
4-5 godina	Ukupno	0	43	838	177	153	106	66	60	74	100	79	36	1.732
	Žena	0	28	478	122	111	78	47	50	56	49	40	15	1.074
5-8 godina	Ukupno	0	25	1.586	1.424	497	514	210	270	215	322	295	154	5.512
	Žena	0	20	942	885	364	374	152	196	163	183	163	59	3.501
8-10 godina	Ukupno	0	0	87	898	630	466	203	143	144	186	197	96	3.050
	Žena	0	0	65	565	420	353	138	105	96	106	103	40	1.991
10-15 godina	Ukupno	0	0	0	162	1.908	2.961	1.109	856	823	975	1.001	460	10.255
	Žena	0	0	0	124	1.244	1.972	742	554	536	562	561	228	6.523
15 godina i više	Ukupno	0	0	1	1	12	1.790	4.084	4.365	4.447	4.522	3.894	1.814	24.930
	Žena	0	0	1	1	10	1.218	2.545	2.424	2.446	2.475	1.889	846	13.855
Ukupno	Ukupno	755	2.661	5.468	3.779	3.784	6.280	6.020	6.067	6.078	6.666	6.082	2.823	56.463
	Žena	304	1.329	3.265	2.483	2.572	4.317	3.877	3.605	3.547	3.643	2.969	1.280	33.191

Tabela br. 3.10. Pregled nezaposlenih osoba koje su novoprijavljene, brisane sa evidencija i zaposlene uz posredovanje službe ZE-DO kantona

Godina	Obilježje	Breza	Doboj-Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO	
2018.	od 1.1.2018.	Novoprijavljeni	721	389	2.440	1.518	529	3.099	180	419	2.645	2.511	7.802	1.613	23.866
	do 31.12.2018.	Brisani	782	394	2.759	1.687	633	3.389	222	487	2.984	2.922	8.639	1.689	26.587
		Zaposleni	557	241	1.808	1.261	170	2.583	129	321	1.960	2.092	5.999	1.103	18.224
	Ukupno NO		1.645	732	6.075	4.134	1.513	5.803	663	1.005	6.342	6.503	19.674	4.488	58.577
	Zdravstvena zaštita		1.310	534	4.217	2.607	1.291	4.482	459	809	5.397	5.125	16.739	3.741	46.711
2019.	od 1.1.2019.	Novoprijavljeni	710	375	2.560	1.605	537	3.134	164	418	2.785	2.319	8.032	1.473	24.112
	do 31.12.2019.	Brisani	752	412	2.673	1.857	663	3.398	246	517	2.990	2.868	9.088	1.864	27.328
		Zaposleni	519	207	1.701	1.328	188	2.317	112	339	1.987	1.882	6.355	1.079	18.014
	Ukupno NO		1.582	670	5.844	3.769	1.375	5.401	577	892	6.029	5.822	18.325	4.021	54.307
	Zdravstvena zaštita		1.257	485	4.072	2.495	1.180	4.262	395	714	5.150	4.632	15.566	3.367	43.575
10.2020.	od 1.1.2020.	Novoprijavljeni	724	319	2.234	1.328	646	2.978	180	527	2.695	2.136	7.296	1.370	22.433
	do 31.10.2020	Brisani	650	311	1.925	1.160	615	2.493	132	455	2.289	1.762	6.939	1.289	20.020
		Zaposleni	445	128	1.396	813	57	1.788	101	362	1.679	1.297	4.996	734	13.796
	Ukupno NO		1.648	673	6.127	3.919	1.405	5.851	623	947	6.406	6.134	18.643	4.087	56.463
	Zdravstvena zaštita		1.321	497	4.253	2.708	1.224	4.670	436	764	5.523	4.833	15.840	3.461	45.530

Tabela 3.11. Pregled nezaposlenih osoba prema podacima Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona sa oktobrom 2020. godine

RB	Aplikacija - obilježje	Godina	UKUPNO	Zenica	Breza	Doboj-Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Žepče
1	Ukupan broj lica koja traže ZAPOSLENJE	12/2018.	58.577	19.674	1.645	732	6.075	4.134	1.513	5.803	663	1.005	6.342	6.503	4.488
		dec.19	54.307	18.325	1.582	670	5.844	3.769	1.375	5.401	577	892	6.029	5.822	4.021
		10.2020.	56.463	18.643	1.648	673	6.127	3.919	1.405	5.851	623	947	6.406	6.134	4.087
2	Demobilisana lica	2018.	8.192	2.379	170	144	497	698	167	1.177	172	221	977	840	750
		2019	7.399	2.153	176	121	429	619	153	1.063	157	184	899	772	673
		10.2020.	7.432	2.100	184	129	431	621	173	1.086	166	179	900	783	680
3	Broj nezaposlenih - RVI	12/2018.	639	178	12	10	34	80	11	64	11	15	56	101	67
		dec.19	608	164	12	9	34	70	13	68	10	13	50	100	65
		10.2020.	602	164	12	8	34	65	14	66	10	12	53	100	64
4	Broj evidentiranih nezaposlenih lica članova porodica poginulih boraca	12/2018.	647	193	19	4	72	1	8	47	7	4	92	18	182
		dec.19	569	164	18	0	75	2	9	34	5	0	74	18	170
		10.2020.	558	163	14	0	74	1	12	22	4	2	82	65	119
5	Broj evidentiranih nezaposlenih lica ostalih invalida	12/2018.	903	348	29	7	81	102	3	83	6	20	46	75	103
		dec.19	898	340	27	8	78	94	3	90	6	20	55	90	87
		10.2020.	913	347	28	9	79	92	3	86	8	19	60	92	90
6	Ostala nezaposlena lica	12/2018.	48.196	16.576	1.415	567	5.391	3.253	1.324	4.432	467	745	5.171	5.469	3.386
		dec.19	44.833	15.504	1.349	532	5.228	2.984	1.197	4.146	399	675	4.951	4.842	3.026
		10.2020.	46.958	15.869	1.410	527	5.509	3.140	1.203	4.591	435	735	5.311	5.094	3.134

U tabeli br. 3.10. dat je pregled novoprijavljenih nezaposlenih osoba, brisanih osoba sa evidencije, te zaposlenih osoba, sa osvrtom na podatke o ostvarivanju zdravstvene zaštite službeno registrovanih nezaposlenih osoba.

U 2020. godini do oktobra mjeseca, broj brisanih iz evidencije nezaposlenih osoba u Zeničko-dobojskom kantonu je iznosio 20.020 od čega je brisano zbog zaposlenja 13.796. Najveći broj brisanih zbog zaposlenja je u Zenici 4.996 osoba i Tešnju 1.788, a najmanji u Olovu 57 osoba.

Učešće korisnika prava na zdravstveno osiguranje u ukupnom broju nezaposlenih osoba u 2018. godini je sa 79,74% (46.711 osoba), u 2019. godini sa 80,23% (43.575 osoba), a do kraja oktobra mjeseca 2020. godine 80,63 % (45.530 osoba). Prema datim podacima uočava se veliki broj osoba koje ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu putem Službe za zapošljavanje. Iz ovoga je vidljivo da Služba za zapošljavanje veliki dio svojih resursa, kako materijalnih tako i ljudskih, koristi za regulisanje prava iz zdravstvenog osiguranja nezaposlenih osoba. Stoga je neophodno što hitnije donijeti propise kako bi se administriranje zdravstvene zaštite nezaposlenih osoba izmjestilo iz ovog resora, kako bi Služba svoje kapacitete usmjerila na vršenje osnovne djelatnosti, a to je posredovanje u zapošljavanju. Kada je riječ o posebnim kategorijama nezaposlenih osoba, u periodu od 2018. godine do oktobra 2020. godine, evidentirano je smanjenje ukupnog broja nezaposlenih demobilisanih boraca, ratnih vojnih invalida i članova njihovih porodica.

Ukupan broj demobilisanih boraca evidentiranih u Službi je za 760 osoba manji u oktobru 2020. godine u odnosu na decembar 2018. godine, broj RVI se smanjio za 5,8%, broj evidentiranih nezaposlenih osoba članova porodica poginulih boraca u oktobru 2020. godine je 89 osoba, te je evidentirano smanjenje u odnosu na 2018. godinu.

Najveći broj demobilisanih boraca nalazi se na području grada Zenice, 2.100 osoba, općine Tešanj 1.086, te Visokog 900 osoba. Ratni vojni invalidi su najzastupljeniji na području grada Zenica i općine Zavidovići. S druge strane, broj ostalih invalida je u blagom porastu, te ih je najviše u Zenici i to 347 osoba, zatim u Zavidovićima i Maglaju po 92.

Smanjenje broja nezaposlenih osoba koji su pripadnici ranjivih skupina je djelimično i rezultat programa zapošljavanja koju su sufinansirani od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Federalnog zavoda za zapošljavanje, posebno kada je riječ o boračkoj populaciji. Također, Federalni zavod za zapošljavanje kontinuirano sufinansira i ostale ranjive kategorije kao što su pripadnici romske populacije, dugoročno nezaposleni, programi sufinansiranja zapošljavanja žena i slično. Pored posebnih programa, i za sve ostale programe postoji prednost prilikom zapošljavanja pripadnika ranjivih kategorija.

Najbrojnija zanimanja osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba sa VSS i VŠS stručnom spremom i dalje prevladavaju pravnici i ekonomisti. Kod osoba sa SSS stručnom spremom najbrojniji su ekonomski tehničari i maturanti gimnazije, a kod osoba sa KV i VKV dominiraju prodavači.

Tabela 3.12. Nezaposlene osobe na evidenciji - najbrojnija zanimanja po stručnoj spremi za oktobar 2020. godine

VSS	Ukupno	Žena	VŠS	Ukupno	Žena
Pravnik	469	356	Ekonomista	79	52
Ekonomista	445	324	Pravnik	35	27
Profesor engleskog jezika	125	102	Učitelj predškolske djece	15	14
Profesor bosanskog jezika	81	72	Nastavnik razredne nastave	10	7
VSS	Ukupno	Žena	VŠS	Ukupno	Žena
Ekonomski tehničar	2516	2045	Prodavač	3281	2935
Maturant gimnazije	1943	1398	Frizer	2044	1950
Medicinska sestra	967	757	Bravar	1238	48
Mašinski tehničar	1068	453	Kuhar	1072	852

4. AKTIVNOSTI USMJERENE NA SUZBIJANJU SIVE EKONOMIJE I RADA NA CRNO

Pojam „siva ekonomija“ kao široka ekonomska kategorija koja u sebe uključuje sve moguće pojavne oblike sivog tržišta, prije svega podrazumjeva zapošljavanje radne snage suprotno zakonu (rad na crno), neplaćanje poreza i doprinosa za zaposlene, izbjegavanje plaćanja poreza na promet i carina na kupljenu ili uvezenu robu, različite oblike nelojalne konkurencije, dodjeljivanje poslova i nabavku roba mimo zakonske procedure, neplaćanje kupljene robe u zakonskim rokovima i sl.

Sa stanovišta politike zapošljavanja, siva ekonomija ostavlja dugoročne posljedice na ekonomski i privredni razvoj regija i zemlje kao cjeline, ali i na radno sposobno stanovništvo koje se ne može legalno zaposliti. Posljedica toga je da ogromni kapital uložen u obrazovanje tog stanovništva propada, te se na indirektan način stvaraju socijalni slučajevi.

Kada se radi o dijelu „sive ekonomije“ koji se odnosi na neplaćanje doprinosa za zaposlene, u 2020. godini je Vlada Zeničko-dobojskog kantona sufinansirala isplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti za četiri firme iz oblasti namjenske industrije sa područja Zeničko-dobojskog kantona (iz Kaknja, Visokog, Vareša i Zavidovića), dok je doprinose za penziono osiguranje isplatila Vlada Federacije Bosne i Hercegovine. Radi se o ukupno 49 radnika koji su ostvarili uslove za penzionisanje, te su im stvoreni preduslovi za adekvatno socijalno zbrinjavanje. Takođe, izvršena je uplata svih doprinosa za jednog pojedinca iz Zenice, kojem je firma u kojoj je bio zaposlen likvidirana. Ukupna vrijednost socijalnog zbrinjavanja radnika firmi koje su otišle u stečaj, likvidaciju ili nisu u mogućnosti da raspoloživom imovinom izmire obaveze prema radnicima je 204.928,95 KM.

„Rad na crno“ i dalje ostaje objektivni problem, koji dovodi do pojave nelojalne konkurencije među poslodavcima, negativno utiče na prikupljanje sredstava u fondove, a ono što je takođe bitno jeste da zbog „rada na crno“ imamo i nerealne statističke podatke na osnovu kojih je potrebno planirati politike i pravce djelovanja. U mjesecima „lock-downa“ izazvanog pandemijom Covid-19, veliki broj poslovnih subjekata koji su imali zabranu poslovanja je otpustio radnike, te je nakon popuštanja mjera Kantonalna inspekcija pojačano radila na kontroli poslovnih subjekata i suzbijanju rada na crno, budući da određeni broj nije prijavljivao radnike zbog trajanja primanja naknade za nezaposlene od strane Službe za zapošljavanje.

JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona po preuzimanju spiskova osoba zatečenih u radu „na crno“ od strane Kantonalne uprave za inspeksijske poslove radi na brisanju pomenutih osoba sa evidencije, ukoliko se nalaze na evidenciji nezaposlenih.

Uvidom u spisak poslodavaca kod kojih je evidentiran „rad na crno“ uočljivo je da su to uglavnom poslodavci koji se bave uslužnom djelatnošću (trgovina, ugostiteljstvo).

Period	2018. godina	2019. godina	10.2020.
			godine
Januar	20	18	3
Februar	27	34	36
Mart	50	23	2
April	74	14	275
Maj	46	117	7
Juni	13	65	39
Juli	15	9	23
Avgust	33	16	16
Septembar	18	28	30
Oktobar	62	36	10
Novembar	8	20	

Decembar	1	16	
UKUPNO	367	396	441

Po dostavljanju spiskova lica radno angažovanih suprotno zakonu (rad „na crno“), od strane Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu člana 3. stav 3. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08), tokom perioda od 01.01.2020. do 31.10.2020. godine na području Zeničko-dobojskog kantona izvršen je pregled 75 poslovnih subjekata u kojima je ukupno 441 osoba radno angažirana suprotno zakonu („na crno).

Djelovanjem Kantonalne uprave za inspeksijske poslove, do kraja septembra 2020. godine, zaposleno je 40 osoba, dok je sa evidencija biroa rada Zeničko-dobojskog kantona brisano 45 osoba.

5. AKTIVNE I PASIVNE MJERE ZAPOŠLJAVANJA

I. POTICAJI I AKTIVNOSTI NA SVIM NIVOIMA VLASTI KOJI UTIČU NA STANJE U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku je prikupilo značajan broj podataka koji se odnose na sufinansiranje privrednih subjekata u smislu davanja poticajnih sredstava za poslovanje i zapošljavanje, kao i podatke o utrošenim sredstvima u cilju zapošljavanja i samozapošljavanja, a koji se ne realizuju putem JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona.

Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta

U 2018. i 2019. godini Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta je odobrilo značajna finansijska sredstva za korisnike sa područja Zeničko-dobojskog kantona, a koja su u direktnoj ili indirektnoj vezi sa zapošljavanjem.

U 2018. godini je odobreno 705.703,06 KM i to za 26 obrta, 1 zadrugu i 1 starački dom ukupni iznos od 173.129,47 KM, a za 33 pravna lica/d.o.o ukupan iznos od 534.573,59 KM.

U 2019. godini je odobreno 1.658.363,85 KM i to za 34 obrta, ukupan iznos od 167.373,10 KM, za 45 pravnih lica/d.o.o ukupan iznos od 720.577,93 KM, za 6 razvojnih agencija sa područja Zeničko-dobojskog kantona iznos od 41.900,00 KM i za 4 jedinice lokalne samouprave 723.512,82 KM.

U 2020. godini ovo ministarstvo nije pružalo grant finansijsku podršku u oblasti poduzetništva i obrta zbog situacije uzrokovane pandemijom koronavirusa.

Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona

U 2020. godini su objavljena dva javna poziva koja su imala za cilj pomoći privrednim subjektima koji su direktno pogođeni restriktivnim mjerama u cilju suzbijanja pandemije koronavirusa. Oba javna poziva se odnose na subvencioniranje minimalne neto plaće za radnike koje su poslodavci ostavili u radnom odnosu i to:

- 1) Po Javnom pozivu za prikupljanje zahtjeva za odobrenje i dodjelu finansijskih sredstava za subvencioniranje 50% najniže neto plaće za mart 2020. godine doneseno je 15 Odluka kojima je odobrena subvencija za 1.706 privrednih subjekata za ukupno 4.982 uposlenika što ukupno iznosi 1.011.346,00 KM
- 2) Po Javnom pozivu za prikupljanje zahtjeva za odobrenje i dodjelu finansijskih

sredstava za subvencioniranje 100% najniže neto plaće za mart 2020. godine doneseno je 10 Odluka kojima je odobrena subvencija za 1.497 privrednih subjekata za ukupno 3.791 uposlenika što ukupno iznosi 1.539.146,00 KM.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH

Po osnovu dva javna poziva za dodjelu novčanog stimulansa za zapošljavanje osoba sa invaliditetom od 01.11.2019. godine do 31.10.2020. godine Fond je dodijelio značajna sredstva na području Zeničko-dobojskog kantona:

- 908.250 KM za zapošljavanje 78 osoba sa invaliditetom od kojih je 51 osoba zaposlena u privrednim društvima za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i udruženjima (pod posebnim uslovima), 24 osobe je zaposleno kod poslodavaca pod općim uslovima, te za samozapošljavanje je podržano 3 obrtnika;
- 131.980,60 KM je odobreno za 6 programa održivosti zaposlenosti osoba sa invaliditetom zaposlenih u privrednim društvima za zapošljavanje osoba sa invaliditetom;
- 58.038,65 KM za održivost zaposlenosti 19 samostalnih obrtnika i
- 4.077 KM za 1 program održivosti zaposlenosti osoba sa invaliditetom zaposlenih u organizacijama osoba sa invaliditetom.

Gradovi i općine sa područja Zeničko-dobojskog kantona

Grad Zenica je u 2020. godini sufinansirao troškove obaveznih doprinosa za obrte u poljoprivredi u vidu dodjela bespovratnih finansijskih sredstava za poljoprivredne proizvođače s područja Grada Zenice, koji su tokom 2020. godine registrovali poljoprivrednu djelatnost kao osnovno zanimanje u skladu sa Zakonom o obrtu i srodnim djelatnostima.

Podsticajna sredstva su namjenjena za refundaciju troškova obaveznih doprinosa (PIO, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za vlasnike obrta u poljoprivredi, registrovanih u 2020. godini. Ukupan iznos javnog poziva je 2.000,00 KM.

Podsticajna sredstva za refundaciju gore navedenih doprinosa će se realizovati u naredne tri godine pri čemu se u prvoj, odnosno 2020. godini refundiraju troškovi u iznosu od 100%, u drugoj godini 50% i trećoj 25% od ukupnog iznosa troškova doprinosa. Podsticajna sredstva za refundaciju troškova doprinosa će biti uplaćivana sukcesivno na kraju svakog mjeseca, nakon dostavljenog obrasca na kojem su vidljive uplate obaveznih doprinosa.

Općina Maglaj je i 2020. godine Javnim pozivom „Starter 2019. – Edukativni program za poboljšanje mogućnosti samozapošljavanja“ pružila priliku potencijalnim kandidatima da putem start-up šeme treninga educira i pripremi određeni broj zainteresiranih mladih poduzetnika da pokrenu vlastite biznise. Program odabira kandidata je obuhvatao takmičenje u sticanju potrebnih znanja i vještina u poduzetništvu, pisanje vlastitih poslovnih planova, te je za 14 najboljih dodijeljeno ukupno 42.000 KM.

Općina Kakanj kontinuirano radi na poboljšanju socijalno-ekonomskih uvjeta kao i stvaranju ambijenta za nova zapošljavanja na području općine Kakanj. Iz Budžeta se svake godine izdvajaju podsticajna sredstva namijenjena privrednim subjektima koji grade nove objekte za proizvodne i poslovne namjene.

I u 2020. godini je nastavljen projekat „Pokreni svoj posao u Kakanju“ kojim je predviđeno sufinansiranje pokretanja i održavanje malih biznisa. U 2020. godini je sufinansirano pokretanje 24 fizičkih/pravnih lica koji su registrovali djelatnost.

Svaki kandidat je podržan u smislu refundacije troškova doprinosa u obimu 100% za

prvu godinu poslovanja i 50% za drugu godinu, te kroz sufinansiranje troškova pokretanja registrovane djelatnosti u iznosu od 3.000 KM.

U 2020. godini je realizovan i projekat „Međuopćinskom saradnjom do bolje i inkluzivnije prakse podrške start-up-ima“ u okviru kojeg je pokrenuto 12 novih biznisa. Međuopćinsko partnerstvo općina Jablanica, Kakanj i Konjic u okviru ovog projekta koji finansira Evropska unija kroz projekat „EU4Business – za konkurentnu i inovativnu domaću ekonomiju“ će kreirati sveobuhvatni i inkluzivni sistem podrške za razvoj novih biznisa, te će predstavljati novu poduzetničku infrastrukturu za ranjive kategorije, sa posebnim naglaskom na žene, mlade i osobe sa invaliditetom.

Programom utroška sredstava iz Budžeta općine Kakanj za 2020. godinu izdvojena su sredstva i za sljedeće projekte:

- “Sufinansiranje troškova zapošljavanja radnika u skladu sa potrebama poduzetnika i obrtnika sa područja općine Kakanj” putem kojeg je 8 poduzetnika zaposlilo 21 osobu sa evidencije nezaposlenih.
- “Refundacija troškova osnivanja firme” – za ovaj program Javni poziv traje tokom cijele godine, te je u 2020. godini 41 pravno/fizičko lice ostvarilo pravo na refundaciju dijela troškova osnivanja.
- “Stručno osposobljavanje lica sa završenom VSS” putem kojeg je 28 VSS osoba pristupilo stručnom osposobljavanju.
- “Podsticaj za registraciju poljoprivrede kao osnovne djelatnosti” putem kojeg se refundiraju troškovi doprinosa i sufinansira nabavka opreme za mlade od 35 godina u iznosu do 3.000 KM. U 2020. godini su 4 poljoprivredna proizvođača ostvarila pravo na poticaj.

Početkom 2019. godine Općinsko vijeće je usvojilo Program poticaja razvoja gospodarstva **Općine Usora** koji je obuhvatio osobe mlade od 40 godina i žene bez obzira na starosnu dob u smislu sufinansiranja otvaranja poslovnih subjekata i za tu namjenu je izdvojeno 12.250 KM. Kao pomoć poslodavcima za sanaciju štete izazvane pandemijom koronavirusa COVID-19 odobreno je 50.000,00 KM.

U toku 2020. godine **Općina Žepče** je realizovala tri javna poziva iz oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja i to:

1. Javni poziv za dodjelu novčanih sredstava u svrhu samozapošljavanja nezaposlenih osoba sa područja općine Žepče. Za 15 korisnika je odobreno ukupno 31.500 KM

2. Javni poziv za dodjelu poticajnih sredstava za novoosnovane subjekte male privrede, u saradnji sa MEG projektom, gdje je zaposleno 4 nove osobe, a odobreno je 30.331 KM.

Na projekat „Podrška razvoju start-up ideja mladih, **Općina Tešanj**, u 2020. godini je prijavljeno 17 poslovnih ideja, od čega 14 zadovoljava uslove javnog poziva, a isti će biti naknadno izabrani. Ovaj projekat podržava novoosnovane subjekte kroz refundaciju troškova registracije djelatnosti, subvencioniranja dijela bruto plaće, dijela troškova nabavke opreme, opremanja prostora, nabavke opreme i repromaterijala.

Kroz javni poziv „Podrška unapređenju konkurentnosti privrednih subjekata osnovanih od strane mladih u periodu 15.07.2019. do 15.07.2020. godine“ koji se realizuje u saradnji sa UNDP-om realizirana je podrška za 13 biznisa koji zapošljavaju ukupno 24 radnika, a subvencioniraju se nabavka opreme, mašina, alata i repromaterijala.

Općina Zavidovići je u 2020. godini provela dva javna poziva za poticaje privredi na području općine Zavidovići, a koji su indirektno ima vezu sa očuvanjem postojećih radnih mjesta i njihovim povećanjem.

Prvi javni poziv se odnosio na djelimičnu sanaciju i ublažavanje šteta u privredi uzrokovanih pandemijom koronavirusa, a koji je proveden putem četiri mjere, i to:

1. Subvencioniranje troškova zakupa poslovnog prostora na području općine Zavidovići za period mart 2020. godine, gdje je odobreno 77 poticaja i utrošeno 27.263,11 KM.

2. Refundacija sredstava po osnovu prijave za razrez komunalne takse uplaćene do 31.01.2020. godine u iznosu od 50%, za koju je odobreno 99 poticaja i utrošeno 8.646,13 KM

3. Refundacija sredstava po osnovu naknade za zauzimanje javnih površina za period mart-juni 2020. godine u cjelokupnom iznosu, za koje je do sada odobreno 10 poticaja, u iznosu 2.189,33 KM. Ovaj program još uvijek nije završen.

4. Refundacija sredstava po osnovu plaćanja komunalne naknade za period mart-juni 2020. godine u cjelokupnom iznosu. Za ovu mjeru je pristiglo 136 prijava, do sada je odobreno 9, u ukupnom iznosu 505,00 KM, a ostale su u postupku odobravanja.

Drugi javni poziv se odnosio na Program redovnih poticaja za male biznise koji se provodi kroz pet mjera i to:

1. Subvencioniranje troškova obuke nezaposlenih pri prvom zaposlenju za poslove u proizvodnim djelatnostima- ova mjera nije imala aplikanta;

2. Subvencioniranje unapređenja poslovanja – za 19 aplikanta odobreno ukupno 17.882,62 KM;

3. Subvencioniranje kamatne stope za poduzetničke kredite – za pet aplikanta odobreno ukupno 8.784,47 KM;

4. Razvoj ženskog poduzetništva – za 10 aplikantica, odobreno ukupno 4.069,86 KM i

5. Subvencioniranje dijela troškova zakupa poslovnog prostora na području općine Zavidovići – za 11 aplikanta odobreno ukupno 5.500,80 KM.

Općina Doboju-Jug u sklopu Odluke o komunalnim taksama oslobađa novoosnovane firme čija je djelatnost proizvodnja i poljoprivreda u 100% iznosu od obaveza plaćanja komunalne takse na istaknutu firmu u prvoj godini i 30% u drugoj godini poslovanja.

Općina Olovo je kao pomoć prevazilaženja i ublažavanja posljedica pandemije koronavirusa COVID-19 odobrila ukupan iznos od 4.000,00 KM za 8 obrtnika koji imaju registrovane tradicionalne i stare obrte.

Općina Breza je Budžetom 2020. godine za realizaciju Programa „Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji“ predvidjela ukupno 120.000,00 KM u cilju ublažavanja posljedica pandemije koronavirusa COVID-19, te je pored toga za subvencioniranje dijela obaveznih doprinosa u visini 50% na minimalnu plaću za mjesec mart 2020. godine odobreno po 122,42 KM za 33 zaposlenika u ukupnom iznosu od 7.957,30 KM.

Grad Visoko je u toku 2019/2020. godine implementirao Program podrške poduzetništvu u saradnji sa Udruženjem trenera CEFE u BiH, kroz koji je 18 lica završilo obuku o pokretanju i vođenju privatnog biznisa, a dva lica su dobila dobila bespovratna sredstva u iznosu od po 5.000,00 KM za unapređenje privatnog biznisa.

Putem 5 poticaja u poljoprivrednoj proizvodnji koji su se realizovali tokom 2019/2020. godine, Grad Visoko je uticao na poboljšanje standarda u ovoj oblasti i mogućnost otvaranja novih radnih mjesta u registrovanim poljoprivrednim obrtima.

Kao jedna od aktivnosti gradskog vijeća se izdvaja Odluka o usvajanju Strategije prema mladima grada Visoko za period 2020-2024. godine, a ona obuhvata i zapošljavanje i socijalnu politiku. Također, u cilju prevazilaženja negativnih efekata pandemije na stanje u privredi i zapošljavanje, implementirana je mobilna aplikacija za zapošljavanje koja ima za cilj da poveže poslodavce i osobe koje su u potrazi za zaposlenjem.

II. JU SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

1. Aktivne mjere ili aktivna politika zapošljavanja – APZ (2018., 2019. i do 31.10.2020)

Aktivna politika zapošljavanja u periodu 01.01.2020. do 31.10.2020. godine se provodila u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, Strategijom jačanja funkcije posredovanja u javnim službama zapošljavanja u Federaciji BiH i Programom rada Federalnog zavoda za zapošljavanje za 2020. godinu.

Mjere aktivne politike zapošljavanja uglavnom su bile usmjerene na:

- poticanje zapošljavanja kod poznatog poslodavca,
- samozapošljavanje,
- obuku, stručno osposobljavanje i usavršavanje, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju,
- pripremu nezaposlenih za tržište rada.

Realizacijom mjera aktivne politike zapošljavanja nastojalo se ostvariti zapošljavanje što većeg broja nezaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu, a radi jačanja njihove konkurentnosti na tržištu rada, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, te stvaranje uslova za prvo radno iskustvo, što se u konkretnom slučaju i ostvarilo.

U periodu 01.01.2020. do 31.10.2020. godine, Služba je nastavila realizaciju i praćenje programa i mjera zapošljavanja koji su započeti u prethodnim godinama, a nisu još okončani:

1. Program samozapošljavanja i zapošljavanja u oblasti poljoprivrede 2016/2017;
2. Program sufinansiranja zapošljavanja 2018;
3. Program sufinansiranja samozapošljavanja Start up 2018;
4. Program obukom do zaposlenja 2018;
5. Programa sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca 2018;
6. Program sufinansiranja zapošljavanja Roma 2018;
7. Programom sufinansiranja zapošljavanja VSS, VŠS, SSS i KV mladih osoba bez radnog iskustva u 2018/2019. godini;
8. Program sufinansiranja zapošljavanja 2019;
9. Program sufinansiranja samozapošljavanja Start up 2019;
10. Program sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja Roma 2019;
11. Program sufinansiranja zapošljavanja odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH u 2019/2020 godini;
12. Programa sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja djece šehida i poginulih boraca 2019;

Realizacija gore navedenih programa ogleda se u smislu ispunjavanja obaveza iz zaključenih ugovora od strane korisnika poticaja (pravdanje i isplata ugovorenih sredstava).

a. PROGRAM SUFINANSIRANJA ZAPOŠLJAVANJA 2020

Program se realizuje s ciljem zapošljavanja osoba sa evidencije nezaposlenih u

Federaciji BiH sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, radi njihovog zapošljavanja, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uslova za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.

Programom će se kroz različite mjere obuhvatiti sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:

- mladi,
- žene,
- osobe dobi do 35 godina sa radnim iskustvom/stažom,
- osobe preko 40 godina,
- dugotrajno nezaposlene osobe, prijavljene na evidenciju nezaposlenih 12 mjeseci i više,
- osobe nižih kvalifikacija i bez kvalifikacija,
- demobilizirani borci.

Korisnici Programa su poslodavci registrirani u Federaciji BiH koji redovno izmiruju obaveze po osnovu poreza i doprinosa, te oni koji imaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa, kao i oni na koje se odnosi Zakon o finansijskoj konsolidaciji.

U Programu ne mogu učestvovati:

- poslodavci koji su koristili kreditna i/ili bespovratna sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe a nisu ispoštovali obaveze u skladu sa zaključenim ugovorima, odnosno nisu zaposlili predviđen broj radnika i ne vraćaju redovno dobivena sredstva,
- poslodavci koji ne izmiruju redovno obaveze po osnovu poreza i doprinosa ili koji nemaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu poreza i doprinosa,
- poslodavci evidentirani u Registru novčanih kazni zbog duga neplaćenih novčanih kazni i troškova postupka, jer sa zaposlenikom nisu zaključili ugovor o radu (rad na crno).

Po svakoj objavi/otvaranju Javnog poziva, kojih će biti najmanje dva (2), poslodavcu se može odobriti sufinansiranje zapošljavanja, ukupno po svim mjerama, najviše po 20 osoba sa evidencije nezaposlenih po kantonu.

Poslodavcu se neće sufinansirati zapošljavanje osoba koje je već zapošljavao, ne koristeći sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe, a kojima je prestao radni odnos kod tog poslodavca u posljednjih 12 mjeseci prije dana objave Javnog poziva (izuzev mjere: „Javni radovi i pomoć potrebnima 2020“).

Također, poslodavcu se neće sufinansirati zapošljavanje osoba koje je zapošljavao koristeći sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe, a kojima je prestao radni odnos kod tog poslodavca u posljednja 24 mjeseci prije dana objave Javnog poziva (izuzev mjere: „Javni radovi i pomoć potrebnima 2020“).

Poslodavcu se neće sufinansirati zapošljavanje osoba po mjeri Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020“ koje je već zapošljavao, koristeći ili ne koristeći sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe, a kojima je prestao radni odnos kod tog poslodavca u posljednja četiri (4) mjeseca prije dana objave Javnog poziva.

Korisnici mjera „Doprinos 500 – 2020“ i „Prilika za sve 2020“ su poslodavci, registrirani u Federaciji BiH u skladu sa Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o obrtu.

Korisnici mjere „Javni radovi i pomoć potrebnima 2020“ su poslodavci registrirani u Federaciji BiH, i to: javna preduzeća, jedinice lokalne samouprave, federalne, kantonalne/županijske i općinske institucije/ustanove koje djeluju u oblasti socijalne zaštite/skrbi, obrazovanja, kulture, komunalne privrede, ekologije i turizma, kao i nevladine

organizacije koje saraduju sa pomenutim institucijama/ustanovama u prethodno navedenim oblastima ili rade na programima/projektima koji se tiču istih oblasti, podržanim od drugih donatora.

Poslodavcu se neće sufinansirati zapošljavanje osoba, tj. neće se zaključiti ili će se raskinuti ugovor o sufinansiranju zapošljavanja u slučaju ukoliko se utvrdi namjera zloupotrebe ciljeva i drugih odredbi ovog programa.

Programom je predviđeno sufinansiranje dijela troškova obaveznih doprinosa i/ili dijela neto plaće, u zavisnosti od pojedinačne mjere.

Osnovni iznos sufinansiranja zapošljavanja u svim mjerama se bez kumulativnog zbrajanja povećava za 10% za sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:

- osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ),
- osobe sa invaliditetom, kao i radno sposobne osobe sa lakom i umjerenom retardacijom,
- članovi šehidskih porodica ili porodica poginulih boraca,
- nezaposleni demobilisani branitelji,
- djeca i supružnici osoba s invaliditetom od 60% i više,
- članovi domaćinstva u kojem ni jedan član nije zaposlen,
- Romi,
- samohrani roditelji, staratelji i hranitelji i njihove djece,
- roditelji djeteta sa posebnim potrebama i roditelji teško bolesne djece,
- žrtve nasilja, žrtve nasilja u porodici i djeca žrtava nasilja, civilne žrtve rata i dr.,
- liječeni ovisnici,
- bivši šticeđnici doma za nezbrinutu djecu.

Poslodavac se prijavljuje za učešće u Programu putem web portala Zavoda. Javni poziv za sve mjere u okviru Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020, izuzev mjere „Tražim poslodavca 2020“, je objavljen 28.02.2020. godine i trajao je tri (3) radna dana.

Javni poziv za mjeru „Tražim poslodavca 2020“, objavljen 01.10.2020. godine, i bio je otvoren tri (3) radna dana.

Za mjeru „Služba u suradnji s poslodavcima 2020“, u okviru navedenog Programa, poslodavci i drugi partneri, direktno (redovnim putem) su se prijavljivali Službi. Za ovu mjeru Javni poziv je bio otvoren sve do 19.10.2020. godine, izuzev perioda stanja nesreće u FBiH.

Navedeni Program je u potpunosti finansiran iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Raspodjelom predviđenih sredstava za realizaciju ovog Programa, Zeničko-dobojskom kantonu predviđeno je 7.903.520,96 KM.

Korisnici Programa po mjeri „Služba u saradnji sa poslodavcima 2020“ su kantonalne službe za zapošljavanje, koje sa poslodavcima i/ili drugim pravnim subjektima saraduju radi zapošljavanja i obuke nezaposlenih osoba na kantonalnom/županijskom, odnosno općinskom nivou. Korisnici Programa su nezaposlene osobe definirane ciljnim grupama, prijavljene na evidenciju kantonalnih/županijskih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH.

Programom su predviđene sljedeće mjere:

i. Tvoja prilika 2020

U sklopu ove mjere predviđene su dvije (2) podmjere:

1. Prvo radno iskustvo za mlade nezaposlene osobe dobi do 30 godina, i to:
  - za osobe sa srednjom stručnom spremom (III. i IV. stepen), prijavljene na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, uz zasnivanje radnog odnosa na period

od šest (6) mjeseci i mjesečnu subvenciju u iznosu od 390 KM za protekli mjesec, odnosno 420,00 KM za osobe prijavljene na evidenciju nezaposlenih šest (6) mjeseci prije dana objave Javnog poziva;

- za osobe sa višom i visokom stručnom spremom (VI. i VII. stepena), ukoliko su prijavljene na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, uz zasnivanje radnog odnosa na period od 12 mjeseci i mjesečnu subvenciju u iznosu od 450,00 KM za protekli mjesec, odnosno 480,00 KM za osobe prijavljene na evidenciju nezaposlenih šest (6) mjeseci prije dana objave Javnog poziva;

Cilj ove podmjere je da se što većem broju mladih osoba omogući osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva u zvanju za koje su se školovale, kroz zasnivanje radnog odnosa, te na taj način poboljša njihova konkurentnost i integracija na tržištu rada.

2. Sufinansiranje zapošljavanja osoba sa radnim iskustvom/stažom, dobi do 35 godina, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, i to:

- bez obzira na stručnu spremu, na period od šest (6) mjeseci i mjesečnu subvenciju u iznosu od 390,00 KM za protekli mjesec, odnosno 420,00 KM za osobe prijavljene na evidenciju nezaposlenih šest (6) mjeseci prije dana objave Javnog poziva,
- sa višom i visokom stručnom spremom (VI. i VII. stepena), na period od 12 mjeseci i mjesečnu subvenciju u iznosu od 450,00 KM za protekli mjesec, odnosno 480,00 KM za osobe prijavljene na evidenciju nezaposlenih šest (6) mjeseci prije dana objave Javnog poziva.

Cilj ove podmjere je da se što većem broju osoba iz ciljne grupe omogući efikasnija integracija na tržištu rada.

ii. Zapošljavanje žena 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja žena, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, i to:

- bez obzira na stručnu spremu, radno iskustvo i dob, na period od šest (6) mjeseci i mjesečnu subvenciju u iznosu od 450,00 KM za protekli mjesec, bez obzira na stepen obrazovanja;
- sa višom i visokom stručnom spremom (VI. i VII. stepena), bez obzira na radno iskustvo i dob, na period od 12 mjeseci i mjesečnu subvenciju u iznosu od 450,00 KM za protekli mjesec, bez obzira na stepen obrazovanja.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim ženama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te doprinese povećanju stope zaposlenosti žena.

iii. Prilika za sve 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stručnu spremu, i to u trajanju od 6 ili 12 mjeseci i mjesečnu subvenciju od 390,00 KM za protekli mjesec.

U slučaju da se poslodavac opredijeli za zapošljavanje osoba na period od 12 mjeseci, tada se poslodavcu refundira $\frac{1}{2}$ subvencije nakon šestog (6) do 12-tog mjeseca perioda sufinansiranja.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku

produženog sufinansiranja zapošljavanja, te doprinese povećanju opće stope zaposlenosti.
Korisnici ove mjere mogu biti isključivo poslodavci iz privatnog sektora.

iv. Doprinos 500 - 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja na period od šest (6) mjeseci i mjesečnu subvenciju od 500,00 KM isključivo za obavezne doprinose za protekli mjesec.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz poticanje poslodavaca za osiguravanje više plaće nezaposlenoj osobi/radniku, a koja podrazumijeva podršku poslodavcu isključivo u privatnom sektoru kroz refundiranje iznosa uplaćenih obaveznih doprinosa u visini od 500,00 KM.

v. Zapošljavanje demobiliziranih branilaca/boraca 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba u skladu sa članom 2. Zakona o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH“, br. 54/19), i to:

- demobiliziranih branilaca i
- demobiliziranih branilaca dobrovoljaca,

prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stručnu spremu, i to u trajanju od 6 ili 12 mjeseci, uz mjesečnu subvenciju od 450,00 KM za protekli mjesec za kategoriju demobiliziranih branilaca i 500,00 KM za kategoriju demobiliziranih branilaca dobrovoljaca.

U slučaju da se poslodavac opredijeli za zapošljavanje osoba na period od 12 mjeseci, tada se poslodavcu refundira $\frac{1}{2}$ subvencije nakon šestog (6) do 12-tog mjeseca perioda sufinansiranja.

vi. Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na radno iskustvo, dob i stručnu spremu uz zasnivanje radnog odnosa na period od 1 do 6 mjeseci uz mjesečnu subvenciju od 390,00 KM za protekli mjesec.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama.

vii. Nova prilika 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, i to:

- osoba dobi 40+ prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na spol, stručnu spremu i period nezaposlenosti uz mjesečnu subvenciju od 480,00 KM za protekli mjesec;
- osoba prijavljenih na evidenciju nezaposlenih najmanje 12 mjeseci prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na spol, dob i stručnu spremu, kao i osoba niže kvalifikacije ili bez kvalifikacije (NSS, NK, PK) prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na spol, dob i period nezaposlenosti, uz zasnivanje radnog odnosa na period od šest (6) ili 12 mjeseci, te mjesečnu subvenciju u iznosu od

480,00 KM za protekli mjesec.

U slučaju da se poslodavac opredijeli za zapošljavanje osoba na period od 12 mjeseci, tada se poslodavcu refundira ½ subvencije nakon šestog (6) do 12-tog mjeseca perioda sufinansiranja.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama koje su u izuzetno lošoj situaciji na tržištu rada olakša integracija i prekine dugotrajna nezaposlenost, u skladu sa njihovim potrebama.

viii. Javni radovi i pomoć potrebnima 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana objave Javnog poziva, bez obzira na radno iskustvo i dob, uz zasnivanje radnog odnosa na period od jednog (1) do 12 mjeseci.

Cilj ove mjere je ublažavanje socijalnih posljedica nezaposlenosti, te integracija osoba iz ciljne grupe na tržištu rada, kroz vremenski ograničeni radni angažman, čijim angažmanom se doprinosi društveno korisnom radu i pružanju usluga osobama u potrebi.

U sklopu ove mjere predviđene su dvije (2) podmjere:

1. Javni radovi - zapošljavanje/radno angažiranje nezaposlenih osoba na period od jednog (1) do četiri (4) mjeseca u oblasti zaštite i očuvanja okoliša, sanacije divljih deponija, uređenja cesta, otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda, zaštite kulturnih spomenika, obrazovnih programa i dr., bez obzira na stručnu spremu nezaposlene osobe, uz mjesečnu subvenciju od 430,00 KM za protekli mjesec;
2. Pomoć potrebnima - zapošljavanje nezaposlenih osoba na period od jednog (1) do (12) mjeseci u oblasti socijalne zaštite/skrbi, u cilju pružanja podrške specijaliziranim i drugim pravnim subjektima, koji pružaju usluge socijalne zaštite/skrbi, kućne njege, pomoći u kući i sl., osobama u potrebi, uz mjesečnu subvenciju od 400,00 KM za protekli mjesec za zapošljavanje nezaposlenih osoba sa srednjom stručnom spremom (SSS) u trajanju do 12 mjeseci i 500,00 KM za osobe sa visokom stručnom spremom (VSS) u trajanju do 12 mjeseci.

ix. Tražim poslodavca 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih u Federaciji BiH prije dana otvaranja javnog poziva za ovu mjeru, bez obzira na radno iskustvo, dob i stručnu spremu, uz zasnivanje radnog odnosa na period od šest (6) mjeseci ili (12) mjeseci, uz mjesečnu subvenciju od 450,00 KM za protekli mjesec.

Nezaposlena osoba iz ciljne grupe se prijavljuje na javni poziv unoseći tražene podatke o sebi u Obrazac - Tražim poslodavca (Obrazac TP) koji sadrži odgovarajuću šifru.

Nakon što nezaposlena osoba pronađe poslodavca koji je spreman da je zaposli uz ovu mjeru, poslodavac se, također, prijavljuje za učešće u Programu putem linka na web portalu: www.fzzz.ba, unosi svoje podatke i obavezno šifru iz Obrasca - Tražim poslodavca (Obrazac TP) osobe koju namjerava zaposliti i druge potrebne podatke.

Poslodavac se odmah prilikom prijavljivanja na Javni poziv odlučuje za varijantu perioda sufinansiranja i broj osoba.

Cilj ove mjere, koja je fokusirana na nezaposlene osobe, da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se pojača njihova motivacija i aktivnost u traženju posla.

x. Služba u saradnji sa poslodavcima 2020

Mjera podrazumijeva zapošljavanje i obuku za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina osoba, bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih u Federaciji BiH, prije dana podnošenja Obrasca prijave – Služba u suradnji sa poslodavcima 2020 (Obrazac SP), kroz saradnju Službe sa poslodavcem i/ili drugim pravnim subjektima.

Period sufinansiranja zapošljavanja može trajati najviše 12 mjeseci, a obuke do četiri (4) mjeseca. Mjesečni iznos sufinansiranja zapošljavanja po osobi je 450,00 KM, a obuke 200,00 KM.

Cilj ove mjere je podrška razvoju saradnje Službe sa poslodavcima, kroz sufinansiranje zapošljavanja, obuke za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina, obrazovanja odraslih, cjeloživotnog učenja nezaposlenih osoba i dr.

Važno je napomenuti da su svi poslodavci (aplikanti) po navedenom Programu imali priliku da realizuju svoju prijavu (koji su ispunjavali uslove iz Programa), od čega je njih veći broj to i učinio. Tu mislimo i na poslodavce čija je prijava imala stus liste „na čekanju“. Istina kasnilo se sa realizacijom zbog novonastale situacije sa pandemijom koronavirusa (Covid-19).

b. PROGRAM SUFINANSIRANJA SAMOZAPOŠLJAVANJA START UP 2020

Program se realizuje s ciljem poticanja nezaposlenih osoba na samozapošljavanje i to pokretanjem djelatnosti/društva, kao i na zapošljavanju drugih osoba sa evidencije nezaposlenih u pokrenutim djelatnostima.

Ciljnu grupu čine osobe prijavljene na evidenciju nezaposlenih prije dana objave javnog poziva, bez obzira na stepen obrazovanja i starosnu dob, a koje će nakon prijave na Javni poziv registrovati i održati djelatnost/društvo u trajanju od najmanje 12 mjeseci.

U Programu ne mogu učestvovati osobe koje su po Javnom pozivu iz 2017., 2018. i 2019. godine koristile poticajna sredstva iz mjera za pokretanje samostalne djelatnosti, u čijoj realizaciji su učestvovali Zavod/službe, kao ni osobe koje su odjavile djelatnost/društvo u periodu od šest (6) mjeseci prije objave Javnog poziva za učešće u ovom programu.

Javni poziv za sve mjere u okviru Programa sufinansiranja samozapošljavanja Start up 2020, izuzev mjere „Druga prilika 2020“, je objavljen je 28.02.2020. godine i bio je otvoren tri (3) radna dana.

Za mjeru „Druga prilika 2020“ Javni poziv je objavljen 19.10.2020. godine i bio je otvoren tri (3) radna dana.

Navedeni Program je u potpunosti finansiran iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Raspodjelom sredstava, Zeničko-dobojskom kantonu je odobreno 2.158.037,86 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu (1.541.848,39 KM) više za 616.189,47 KM.

Programom su predviđene sljedeće poticajne mjere:

i. Poduzetništvo za mlade 2020

Mjera podrazumijeva sufinansiranje samozapošljavanja mladi, dobi do 30 godina, bez obzira na spol, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod će mladim, tj. korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti/društvo, u narednih 12

mjeseci isplaćivati poticajna sredstva u iznosu od 500,00 KM (mjesečno).

Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ) prije objave javnog poziva.

Navedeni iznos se uvećava za dodatnih 35,00 KM mjesečno na ime refundacije dijela troškova pokretanja djelatnosti/društva.

Ukoliko korisnik u okviru pokrenute djelatnosti/društva, osim sebe zaposli i neku drugu osobu, prijavljenu na evidenciju nezaposlenih prije dana objave javnog poziva, mjesečno će mu se isplaćivati/refundirati sredstva u iznosu od po 390,00 KM po svakoj zaposlenoj osobi, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja u trajanju od šest (6) mjeseci.

ii. Poduzetništvo za žene 2020

Mjera podrazumjeva sufinansiranje samozapošljavanja žena, bez obzira na spol, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod će nezaposlenim osobama, tj. korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti/društvo, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva u iznosu od 450,00 KM (mjesečno).

Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ) prije objave javnog poziva.

Navedeni iznos se uvećava za dodatnih 35,00 KM mjesečno na ime refundacije dijela troškova pokretanja djelatnosti/društva.

Ukoliko korisnik u okviru pokrenute djelatnosti/društva, osim sebe zaposli i neku drugu osobu, prijavljenu na evidenciju nezaposlenih prije dana objave javnog poziva, mjesečno će mu se isplaćivati/refundirati sredstva u iznosu od po 390,00 KM po svakoj zaposlenoj osobi, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja u trajanju od šest (6) mjeseci.

iii. Poduzetništvo za sve 2020

Mjera podrazumjeva sufinansiranje samozapošljavanja, bez obzira na spol, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod će nezaposlenim osobama, tj. korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti/društvo, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva u iznosu od 420,00 KM (mjesečno).

Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ) prije objave javnog poziva.

Navedeni iznos se uvećava za dodatnih 35,00 KM mjesečno na ime refundacije dijela troškova pokretanja djelatnosti/društva.

Ukoliko korisnik u okviru pokrenute djelatnosti/društva, osim sebe zaposli i neku drugu osobu, prijavljenu na evidenciju nezaposlenih prije dana objave javnog poziva, mjesečno će mu se isplaćivati/refundirati sredstva u iznosu od po 390,00 KM po svakoj zaposlenoj osobi, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja u trajanju od šest (6) mjeseci.

iv. Poduzetništvo za demobilizirane borce 2020

Mjera podrazumjeva sufinansiranje samozapošljavanja osoba, u skladu sa članom 2.

Zakona o pravima demobiliziranih boraca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH“, broj 54/19), i to demobiliziranih boraca i demobiliziranih boraca dobrovoljaca, bez obzira na spol, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod će nezaposlenim osobama, tj. korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti/društvo, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva 450,00 KM mjesečno za demobilizirane borce, odnosno 500,00 KM mjesečno za demobilizirane borce dobrovoljce koji su kao maloljetni dobrovoljno stupili u oružane snage u periodu od 18.9.1991. do 22.4.1996. godine (član 2. stav 2. Zakona o pravima demobiliziranih boraca i članova njihovih porodica).

Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ) prije objave javnog poziva. Navedeni iznos se uvećava za dodatnih 35,00 KM mjesečno na ime refundacije dijela troškova pokretanja djelatnosti/društva.

Ukoliko korisnik u okviru pokrenute djelatnosti/društva, osim sebe zaposli i neku drugu osobu, prijavljenu na evidenciju nezaposlenih prije dana objave javnog poziva, mjesečno će mu se isplaćivati/refundirati sredstva u iznosu od po 390,00 KM po svakoj zaposlenoj osobi, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja u trajanju od šest (6) mjeseci.

v. Druga prilika 2020

Mjesečni iznos sufinansiranja samozapošljavanja po jednoj osobi je 450,00 KM, a period sufinansiranja je 12 mjeseci.

Također, troškovi pokretanja djelatnosti (registracija, ljekarsko uvjerenje, taksa, materijal, oprema/sredstva za rad i sl.) ne mogu biti veći od 420,00 KM.

c. PROGRAM „OBUKA I RAD 2020“

Program se realizuje s ciljem povećanja konkurentnosti nezaposlenih osoba kroz obuku kod poznatog poslodavca, kao i obezbjeđenja prilike za zapošljavanje.

Program ima za cilj povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba kroz obuku kod poznatog poslodavca i obezbjeđenje prilike za zapošljavanje.

Kroz potrebe konkretnog poslodavca, ali i za otvoreno tržište rada, potiče se rješavanje problema prilagođavanja radne snage i zadovoljavanje stvarnih potreba tržišta rada.

Ciljnu grupu čine nezaposlene osobe prijavljene na evidenciju Službe dan prije zaključenja ugovora o obuci između poslodavca i nezaposlene osobe, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja.

Programom je predviđeno sufinansiranje troškova obuke i zapošljavanja - mjera A (3+6), i to:

- obuke u trajanju do tri (3) mjeseca i zapošljavanja u trajanju od šest (6) mjeseci.

Mjesečni iznos sufinansiranja obuke je 351,60 KM po osobi, a 600,00 KM jednokratno za svaku osobu zaposlenu po Programu.

Programom je predviđeno sufinansiranje troškova obuke i zapošljavanja – mjera B (3+6+6), i to:

- obuke u trajanju do tri (3) mjeseca i zapošljavanja u trajanju od dvanaest (12) mjeseci.

Mjesečni iznos sufinansiranja obuke je 351,60 KM po osobi, dok je poslodavac u obavezi finansirati zapošljavanje navedenih osoba prvih šest (6) mjeseci, nakon čega Zavod sufinansira preostalih šest (6) mjeseci u iznosu od 500,00 KM mjesečno za osobu zaposlenu

po Programu.

Poslodavac je obavezi da primi u radni odnos, u trajanju od najmanje 12 mjeseci, najmanje 60% osoba koje su završile obuku.

Zavod objavljuje Javni poziv za učešće u Programu putem web portala: www.fzzz.ba a po potrebi i putem drugih sredstava javnog informiranja. Poziv ostaje otvoren do utroška sredstava, a najdalje do 15.11.2020. godine. Zavod odlučuje o datumu objave Javnog poziva.

Ovaj Program realizuje i implementira Federalni zavod za zapošljavanje.

Za realizaciju Programa predviđena su sredstva u iznosu od 1.000.000 KM za područje cijele Federacije BiH.

d. PROGRAM SUFINANSIRANJA ZAJEDNIČKIH PROJEKATA S DRUGIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA 2020

Program se realizuje s ciljem kreiranja partnerstva i provedbe projekata u vezi sa tržištem rada, zapošljavanjem i obukom, stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem, obrazovanjem odraslih, cjeloživotnim učenjem, karijernom orijentacijom, programima volontiranja, organizovanjem konferencija, sajmovi i drugih događaja.

Za realizaciju Programa neophodno je da, u ovisnosti od specifičnosti projekta, korisnik sredstava ispuni sljedeće:

- u okviru projekata kojima se sufinansira zapošljavanje, mjesečni iznos sufinansiranja osoba sa evidencije nezaposlenih ne može biti veći od 500,00 KM po osobi, a maksimalno trajanje sufinansiranja zapošljavanja ne može biti duže od 12 mjeseci;
- u okviru projekata kojima se sufinansira obuka, mjesečni iznos sufinansiranja obuka ne može biti veći od 200,00 KM po osobi, a maksimalno trajanje ne može biti duže od 6 mjeseci;
- u okviru projekata kojima se sufinansira organizacija sajmovi za zapošljavanje i konferencija u vezi sa zapošljavanjem, iznos finansiranja pojedinačnog zahtjeva ne može biti veći od 10.000,00 KM po osobi, a maksimalno trajanje ne može biti duže od 6 mjeseci;

Kriterije o iznosima ostalih stavki donosi Upravni odbor Federalnog zavoda za zapošljavanje će donositi pojedinačno za svaki projektni prijedlog.

Za realizaciju Programa, shodno Finansijskom planu za 2020. godinu i procjenom za 2021. i 2022. godinu, osigurana su sredstva u iznosu od 1.500.000,00 KM.

Program će implementirati Federalni zavod za zapošljavanje u saradnji sa partnerima.

e. PROGRAM SUFINANSIRANJA ZAPOŠLJAVANJA ODGOVARAJUĆEG STRUČNOG KADRA ZA DJECU SA POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU U OSNOVNOM I SREDNJEM OBRAZOVANJU U REDOVNOJ NASTAVI U FBiH

Program se realizuje s ciljem zapošljavanja odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom i srednjem obrazovanju u redovnoj nastavi u Federaciji BiH, radi jačanja ljudskih potencijala u svrhu poboljšanja obrazovnog procesa u javnim ustanovama osnovnog obrazovanja.

U programu mogu učestvovati osobe prijavljene na evidenciji nezaposlenih prije zasnivanja radnog odnosa kod poslodavca, a koje ispunjavaju uslove za zaposlenje odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom i srednjem obrazovanju u redovnoj nastavi u javnim ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja, kao i osobe koje su bile zaposlene po Programu iz 2018. i 2019. godine.

Programom je određeno sufinansiranje dijela troškova obaveznih doprinosa i/ili dijela neto plaće u iznosu do 600,00 KM mjesečno po osobi.

Korisnici Programa su nadležna ministarstva/javne ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja i nezaposlene osobe utvrđene ciljnom grupom. Raspodjelom predviđenih sredstava Zeničko-dobojskom kantonu pripalo je 132.730,79 KM.

f. PROGRAM SUFINANSIRANJA ZAPOŠLJAVANJA I SAMOZAPOŠLJAVANJA DJECE ŠEHIDA I POGINULIH BORACA U 2020. GODINI

Program se realizuje s ciljem zapošljavanja i samozapošljavanja djece šehida i poginulih boraca, prijavljenih na evidenciju prije objave Javnog poziva, bez obzira na stepen obrazovanja i radno iskustvo. Za realizaciju Programa sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja djece šehida i poginulih boraca predviđena su sredstva u iznosu od 200.000,00 KM, od čega je 100.000,00 KM osiguralo Ministarstvo za boračka pitanja Vlade Zeničko-dobojskog kantona, a 100.000,00 KM Federalni zavod za zapošljavanje.

Programom je predviđeno sufinansiranje zapošljavanje djece šehida i poginulih boraca na period od dvanaest (12) mjeseci, uz mjesečnu subvenciju neto plaće od 800,00 KM za osobe sa visokom i višom stručnom spremom i 600,00 KM za osobe sa srednjom i nižom stručnom spremom u trajanju od 12 mjeseci.

Programom je predviđeno i sufinansiranje samozapošljavanje djece šehida i poginulih boraca na period od dvanaest (12) mjeseci, kao i zapošljavanje drugih osoba (djece šehida i poginulih boraca) sa evidencije Službe u registrovanim djelatnostima u trajanju od šest (6) mjeseci, uz mjesečnu subvenciju od 600,00 KM (mjesečno).

Refundirani iznos se u cjelosti odnosi na neto plaću sufinansirane osobe, a poslodavac je dužan na istu obračunati i platiti obavezne doprinose i poreze. Javni poziv je objavljen 16.09.2020. godine i zatvoren 28.09.2020. godine zbog dovoljnog broja pristiglih prijava.

Pregled realizovanih programa/mjera sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja po javnim pozivima do 31.10.2020. godine

	NAZIV PROGRAMA/MJERE	UTROŠENO SREDSTAVA (u KM)	BROJ ZAPOSLENIH OSOBA
PRO GRA M SUFI NAN SIRA NJA ZAP OŠLJ AVA NJA 2020	Tvoja prilika 2020	373.992,00	94
	Zapošljavanje žena 2020	369.630,00	116
	Prilika za sve 2020	1.373.750,30	439
	Doprinos 500 - 2020	15.600,00	5
	Zapošljavanje demobiliziranih branilaca/boraca 2020	25.515,00	6
	Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020	156.546,00	72
	Nova prilika 2020	247.536,00	61
	Javni radovi i pomoć potrebnima 2020	62.352,00	15
	<i>Tražim poslodavca 2020</i>	173.640,00	30
	Služba u saradnji sa poslodavcima 2020	1.842.710,00	379
PRO GRA M STAR T UP 2020	Poduzetništvo za mlade 2020	1.192.374,00	207
	Poduzetništvo za žene 2020		
	Poduzetništvo za sve 2020		
	Poduzetništvo za demobilisane borce 2020		
	Druga prilika 2020		
	Program „obuka i rad“ 2020	Postupak u toku	Postupak u toku
	Program sufinansiranja zajedničkih projekata s drugim organizacijama i institucijama 2020	42.000,00	7
	Program sufinansiranja zapošljavanja odgovarajućeg	132.730,79	24

	stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom i srednjem obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH 2020		
	Program sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja djece šehida i poginulih boraca 2020	204.000,00	25
		5.842.746,09	1.480

Pregled realizovanih programa/mjera sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja po javnim pozivima u 2019. godini

	NAZIV PROGRAMA/MJERE	UTROŠENO SREDSTAVA (u KM)	BROJ ZAPOSLENIH OSOBA
PR OG RA M SU FIN AN SIR AN JA ZA PO ŠLJ AV AN JA 201 9	Prvo radno iskustvo 2019	433.656,00	98
	Prilika za sve 2019	2.586.600	891
	Periodično zapošljavanje 2019	550.512,00	256
	Doprinos 500-2019	30.300,00	17
	Javni radovi 2019	33.340,00	21
	Nova prilika 2019	181.920,00	67
	Zapošljavanje žena 2019	853.524,00	280
	Tražim poslodavca 2019	541.692,00	148
	Služba u zajedničkim projektima 2019	1.085.400,00	254
PR OG RA M ST AR T UP 201 9	Poduzetništvo za mlade 2019	1.540.572,00	326
	Poduzetništvo za žene 2019		
	Poduzetništvo za sve 2019		
	Program „obuka i rad“ 2019	0	0

Program sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja Roma 2019	197.000,00	23
Program sufinansiranja zapošljavanja odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH 2019	85.482,96	16
Program sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca 2019	198.000,00	34
	8.305.398,96	2.432

2. Pasivne mjere (2018., 2019. i do 31.10.2020)

Aktivnosti Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona iz oblasti pasivnih mjera, konkretno materijalno-socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba bile su usmjerene na dosljednu primjenu zakona koji tretiraju ovu oblast pri rješavanju zahtjeva za ostvarivanje prava na novčanu naknadu, prava na uplatu doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje, kao i prava na zdravstveno osiguranje.

Nezaposlene osobe prijavljene na evidenciju Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, ostvaruju svoju materijalnu i socijalnu sigurnost za vrijeme nezaposlenosti na osnovu i pod uslovima utvrđenim Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, Pravilnikom o materijalnoj i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i drugim propisima koji utvrđuju prava nezaposlenih osoba.

a. Pravo na novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti

Nezaposlena osoba ostvaruje pravo na novčanu naknadu u Službi za zapošljavanje prema mjestu prebivališta.

Pravo na novčanu naknadu stiče nezaposlena osoba ako se prijavi kod nadležnog biroa i podnese zahtjev u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, odnosno od dana odjave obrta ili djelatnosti.

Pravo na novčanu naknadu stiče nezaposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje 8 mjeseci neprekidnog rada ili osam mjeseci sa prekidima u posljednjih 18 mjeseci, pri čemu se vrijeme provedeno na radu smatra vrijeme obaveznog osiguranja prema propisima koji regulišu sistem poreza i obaveznih doprinosa;

Pravo na novčanu naknadu stiče nezaposlena osoba ako nije svjesno doprinijela prestanku radnog odnosa ili kada se utvrdi da nije dobrovoljno napustila posao bez opravdanog razloga, te pod uslovom da su uplaćeni doprinosi za osiguranje u slučaju nezaposlenosti;

Pregled korisnika prava na novčanu naknadu po godinama:

Period	Broj korisnika	Ukupno uplaćeno
2018.godina	9.153	10.730.411 KM
2019.godina	8.765	9.680.863 KM

I-IX.2020.godine	10.837	10.770.122 KM
------------------	--------	---------------

Napomena: razlog zbog kojeg je naveden broj korisnika i uplaćen iznos zaključno sa 30.09.2020. godine jeste taj što novčana naknada u trenutku sačinjavanja ove informacije nije isplaćena za 10 mjesec 2020. godine, jer se ista isplaćuje krajem mjeseca za prethodni mjesec.

b. Pravo na uplatu doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje nezaposlenih osoba

Odredbom člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba propisano je: "Penzijsko i invalidsko osiguranje osigurava se nezaposlenoj osobi kojoj nedostaju tri godine penzijskog staža do sticanja uvjeta za starosnu penziju, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju".

Služba za zapošljavanje u skladu sa važećim propisima Zakona o PIO-u i u vezi sa čl 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba vrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje:

- nezaposlenim osobama uredno prijavljenim na evidenciju Službe, a koje su prethodno u nadležnom općinskom Birou rada podnijele zahtjev za dokup staža, s tim da je isti podnesen prije navršenih 65. godina starosti,

- uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje vrši se do tri godine, a u skladu sa važećim odredbama Zakona PIO-u, odnosno osobe koje podnose zahtjev za dokup staža treba da sa uplatom doprinosa za PIO-e ispune uvjete za penzionisanje, odnosno trebalo bi da u trenutku podnošenja zahtjeva ili u toku samog postupka već posjeduju riješeno pitanje uplate doprinosa za pio/mio.

Dokup staža moguć je za onu kategoriju nezaposlenih osoba koje već imaju „čist“ i uvezan staž, podrazumijevajući da bi po okončanju postupka dokupa staža i uplatom doprinosa za PIO-e od strane Službe mogle podnijeti zahtjev za penzionisanje, tj. nakon uplate doprinosa ispunile uslove za starosnu penziju.

Napominjemo, da Služba ne vrši uplatu doprinosa za pio/mio (dokup staža) za invalidsku penziju, porodičnu penziju, niti penziju za prijevremeno povoljnije penzionisanje demobilisanih boraca.

Uplata doprinosa za PIO-e moguća je za slijedeće kategorije starosnih penzija:

Odredba člana 144. Zakona o PIO-u propisuje: Osiguranik ima pravo na starosnu penziju i kada navršši 40 godina penzijskog staža i najmanje 62 godine života.

Odredba člana 40. Zakona o PIO-u propisuje: Pravo na starosnu penziju ima osiguranik kada navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, odnosno najmanje 20 godina penzijskog staža ili kada navršši 40 godina staža osiguranja bez obzira na godine života.

Odredba člana 143. stav (c) Zakona o PIO-u propisuje: Osiguranik (žena) ima pravo na starosnu penziju kada navršši najmanje u (2020 godini): 56 godina i 6 mjeseci života i 31 godina i 6 mjeseci staža osiguranja.

Odredba člana 142 . stav (c) Zakona o PIO-u propisuje: Osiguranik (muškarac) ima pravo na starosnu penziju kada navršši najmanje u (2020 godini): 61 godina i 6 mjeseci života i 36 godina i 6 mjeseci staža osiguranja.

Pregled korisnika prava na uplatu doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje - dokupa staža po godinama:

Period	Broj korisnika	Prosječan iznos po	Ukupno uplaćeno
--------	----------------	--------------------	-----------------

		osobi	
2018.godina	150	2.442,78 KM	366.416,00 KM
2019.godina	124	2.514,18 KM	311.759,00 KM
I-X.2020.godine	82	2.594,18 KM	212.723,00 KM

c. Pravo na zdravstveno osiguranje nezaposlenih osoba

Pravo na zdravstveno osiguranje nezaposlene osobe ostvaruju na osnovu člana 31. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, a u skladu sa članom 19. tačka 12.,13. i 14. Zakona o zdravstvenom osiguranju, kojim je utvrđeno, odnosno propisano pod kojim uslovima nezaposlena osoba prijavljena na evidenciju nezaposlenih ima obavezno zdravstveno osiguranje.

Pregled korisnika prava na zdravstveno osiguranje po godinama:

Period	Prosječan broj korisnika	Ukupno uplaćeno
2018.godina	47.123	3.829.321 KM
2019.godina	44.638	3.791.358 KM
I-X.2020.godine	45.967	3.313.597 KM

3. Ostale aktivnosti Službe

a. Istraživanje tržišta rada

U saradnji sa Federalnim Zavodom za zapošljavanje „krajem svake godine“ Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, odnosno biroa rada, provode aktivnosti istraživanja tržišta rada na teritoriji cijelog Kantona. Dobijeni rezultati ukazuju na trendove na tržištu rada, te stvaranju pretpostavki za sagledavanje postojećeg stanja i projiciranje daljih djelovanja u oblasti zapošljavanja, ali i stručnog obrazovanja (procjena potreba za radnom snagom, procjena otpuštanja radnika, potrebe za zanimanjima, kvalifikacijama, znanjima i vještinama na tržištu rada, zadovoljstvo uslugama koje pruža Služba sa svojim biroima rada itd.).

Rezultati analize ukupnih kretanja na tržištu rada mogu poslužiti, između ostalog, za usklađivanje obrazovnih politika sa potrebama privrednog sektora, ali i kao smjernice za provođenje adekvatnih mjera za aktivnu politiku zapošljavanja, te za poboljšanje ukupne saradnje Službe i biroa rada sa poslodavcima

Ispitivanje tržišta rada se provodi anketom kod poslodavaca. U uzorku se nalaze poslodavci registrovani u Zeničko-dobojskom kantonu sa 5 i više zaposlenih. Sortirani su po veličini u male, srednje i velike poslodavce, koji redovno izmiruju obaveze uplate doprinosa. Takođe, sortirani su po djelatnostima. U uzorku se ne nalaze poslodavci iz sljedećih djelatnosti: poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo; Javna uprava i odbrana; zdravstvo i socijalna zaštita i obrazovanje, što je u skladu sa međunarodnom praksom.

Tokom provođenja navedenih aktivnosti, a u kontekstu kvaliteta kvalifikacija, stručnog znanja i vještina kandidata za radna mjesta, poslodavci su najveće nezadovoljstvo iskazali nedostatkom praktičnog rada kandidata u toku obrazovanja. Isto tako, poslodavci smatraju da kandidatima za posao nedostaju socijalne i organizacijske vještine (komunikativnost, timski rad, rukovođenje, fleksibilnost), zatim IT vještine, poznavanje stranih jezika.

U 2019./2020. godini anketiranje je provedeno u periodu 18.12.2019. – 31.01.2020. godine, i obuhvaćeno je ukupno 182 poslodavca.

R.B.	Biro rada	Broj planiranih poslodavaca	Broj anketiranih poslodavaca
1	Breza	5	7
2	Doboj-jug	8	7
3	Kakanj	15	15
4	Maglaj	12	12
5	Olovo	5	5
6	Tešanj	26	26
7	Usora	6	6
8	Vareš	4	3
9	Visoko	24	24
10	Zavidovići	14	14
11	Zenica	47	47
12	Žepče	16	16
		Ukupno: 182	182

b. Sajam zapošljavanja

Zbog pojave pandemije koronavirusa (Covid-19), Služba za zapošljavanje je odgodila sve aktivnosti po pitanju organizacije i održavanja Sajma zapošljavanja 2020.

c. Evidencija i informacije o volonterskom radu, odnosno stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa

U skladu sa članom 34. Zakona o radu FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 26/16 i 89/18) propisano je da ako je stručni ispit ili radno iskustvo utvrđeno Zakonom ili Pravilnikom o radu uslov za obavljanje poslova određenog zanimanja, poslodavac može lice koje je završilo školovanje za takvo zanimanje primiti na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa.

Vrijeme stručnog osposobljavanja računa se u pripravnički staž i radno iskustvo utvrđeno kao uvjet za rad u određenom zanimanju i može trajati najduže onoliko vremena koliko traje pripravnički staž. Lice na stručnom osposobljavanju ima pravo na zdravstveno osiguranje kako je to utvrđeno propisima za nezaposlena lica, a prava po osnovu osiguranja za slučaj povrede na radu i profesionalnog oboljenja osigurava poslodavac u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Odlukom o visini doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za lica osigurana u određenim okolnostima („Službenim novinama FBiH“, broj: 26/14), obaveza uplate doprinosa za obavljanje poslova bez zasnivanja radnog odnosa volonterski rad iznosi 30,00 KM po osobi i uplaćuje se fondu PIO/MIO.

U periodu od 01.01.2020. do 31.10.2020. godine Služba je od strane poslodavaca obradila 272 ugovora o stručnom osposobljavanju za 447 nezaposlenih lica koja su ispunjavala naprijed navedene uslove.

d. Osobe radno angažovane suprotno zakonu (rad „na crno“)

Po dostavljanju spiskova lica radno angažovanih suprotno zakonu (rad „na crno“), od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu člana 3. stav 3. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08), tokom perioda od

01.01.2020. do 30.09.2020. godine na području Zeničko-dobojskog kantona izvršen je pregled 75 poslovnih subjekata u kojima je ukupno 431 osoba radno angažirana suprotno zakonu („na crno“), uz napomenu da ćemo podatke za 10/2020. dobiti tek oko 15.11.2020. godine.

Djelovanjem Kantonalne uprave za inspeksijske poslove zaposleno je 40 osoba, dok je sa evidencija biroa rada Zeničko-dobojskog kantona brisano 45 osoba.

e. Posjete poslodavcima

U periodu od 01.01.2020. do 31.10.2020. godine biro i rada su u okviru svojih redovnih mjesečnih aktivnosti, izvršili ukupno 248 posjeta poslodavcima.

Cilj posjeta je da se uspostavi što bolja saradnja sa poslodavcima, kroz pružanje usluga posredovanja u zapošljavanju, ispitivanju potreba poslodavaca pri otvaranju novih radnih mjesta i zapošljavanju, redovno informisanje poslodavaca o mjerama aktivne politike sufinansiranja zapošljavanja, kao i praćenje izvršavanja ugovorenih obaveza poslodavaca po svim mjerama/programima.

Zbog pojave pandemije koronavirusa (Covid-19), broj izvršenih posjeta je manji u odnosu na isti period prošle godine.

f. Aktivnosti pripreme za zapošljavanje, karijeru/profesionalne orijentacije

U skladu sa odlukom Kriznog štaba za sprečavanje širenja bolesti izazvane novim coronavirusom (COVID-19), Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Vlade Zeničko-dobojskog kantona je 11.03.2020. godine donijelo odluku o obaveznom obustavljanju nastavnog procesa u školama i fakultetima, kao i ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja radi preventivnog djelovanja, suzbijanja i širenja virusa. Iz navedenih razloga Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, nije realizovala profesionalno informisanje učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona.

g. Jednodnevni info seminari, dvodnevni motivacijski seminari (pisanje biografije i razgovor sa poslodavcem) i posjete poslodavcima.

Vanredna društvena situacija je utjecala i na održavanje aktivnosti savjetodavaca po pitanju motivacionih seminara za nezaposlene osobe te su radionice i seminari održavani samo u periodu januar- sredina marta.

U tabeli dole prezentovane su aktivnosti koje su sprovedene u svakom od općinskih biroa rada:

BIRO RADA	INFO SEMINAR	BROJ UČESNIKA	PISANJE BIOGRAFIJE	BROJ UČESNIKA	RAZGOVOR SA POSLODAVCEM	BROJ UČESNIKA
Breza	2	22	2	22	2	22
Doboj-Jug	3	17	3	17	3	18
Kakanj	4	49	4	16	4	16
Maglaj	3	12	3	12	3	12
Olovo	2	8	2	8	2	8
Tešanj	2	16	2	19	2	16
Usora	2	6	2	6	2	6
Vareš	2	9	2	9	2	9
Visoko	3	24	3	24	3	24

Zavidovići	2	7	2	7	2	7
Zenica	4	54	4	54	4	54
Žepče	3	12	3	12	3	12
UKUPNO	32	236	32	206	32	206

BIRO RADA	INDIVIDUALNO SAVJETOVANJE
Breza	22
Doboj-Jug	35
Kakanj	16
Maglaj	12
Olovo	8
Tešanj	98
Usora	15
Vareš	63
Visoko	223
Zavidovići	30
Zenica	173
Žepče	93
UKUPNO	788

h. Program poduzetničke obuke

Dana 23.07.2020. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju i saradnji između Službe za zapošljavanje i Investicijske Fondacije Impakt na realizaciji programa podrške preduzetništvu kroz YEP Inkubator poslovnih ideja na području Zeničko-dobojskog kantona.

Ovim Memorandumom uspostavljena je saradnja na realizaciji i daljem razvoju programa podrške preduzetništvu na području Zeničko-dobojskog kantona sa ciljem pružanja podrške postojećim preduzetnicima, kao i pružanja podrške osnivanju i radu novih poslovnih subjekata.

i. Uticaj pandemije koronavirusa (Covid-19) na stanje na tržištu rada, kao i na rad Službe u području sprovođenja aktivnih mjera sufinansiranja zapošljavanja.

Općepoznato je da je pandemija koronavirusa (Covid-19) negativno utjecala na stanje na tržištu rada. U pogledu sprovođenja aktivnih mjera sufinansiranja zapošljavanja nije bilo većih problema, osim činjenice da su svi procesi bili značajno usporeni.

Posebno je bitno napomenuti period stupanja na snagu Zakona o ublažavanju

negativnih ekonomskih posljedica („Službene novine FBiH“, br. 28/2020). U tom periodu za sve korisnike koji su istovremeno bili korisnici poticaja po aktivnim mjerama sufinansiranja zapošljavanja i po navedenom Zakonu, isplata poticaja po aktivnim mjerama sufinansiranja zapošljavanja je prema instrukciji Federalnog zavoda za zapošljavanje bila pauzirana. Ovo je prouzrokovalo situaciju da je većem broju korisnika aktivnih mjera sufinansiranja zapošljavanja prva rata poticaja isplaćena tek po isteku primjene Zakona o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica, odnosno nakon što su korisnici uspješno opravdali isplate plaće i doprinosa za juli 2020. godine. Ugovori za takve poslodavce biće produženi za onaj broj mjeseci za koji su poslodavci ostvarivali pravo na uplate doprinosa od strane Vlade FBiH, a prema pomenutom Zakonu.

Osim toga, zbog internog preusmjeravanja sredstava unutar Federalnog zavoda za zapošljavanje, jedan dio planiranih sredstava za aktivne politike zapošljavanja je preusmjeren na materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba, ali to nije ni na koji način utjecalo na realizaciju ugovorenih obaveza između Federalnog zavoda za zapošljavanje, službi za zapošljavanje i korisnika aktivnih mjera sufinansiranja zapošljavanja.

6. ZAKLJUČCI

S ciljem smanjenja broja nezaposlenih osoba, odnosno povećanja broja zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu potrebno je voditi aktivnosti ne samo na stvaranju ambijenta za nova radna mjesta, nego je potrebno podsticati poslodavce da zadrže nivo postojeće zaposlenosti. Kako bi se ovi ciljevi ostvarili potrebno je:

- Nastaviti aktivnosti na provođenju mjera aktivne politike implementacijom projekata zapošljavanja, sufinansiranja projekata zapošljavanja kod poznatog poslodavca, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, stručno osposobljavanje i usavršavanje, obuku, samozapošljavanje i pripremu nezaposlenih za tržište rada.
- Povećati ulaganja u poljoprivredu kako bi se stvorili uvjeti da poljoprivredni proizvođači koji imaju zemljišne i druge kapacitete za zasnivanje proizvodnje obezbijede egzistenciju za domaćinstvo, odnosno da se osiguraju kao poljoprivrednici po propisima iz PIO, a što bi kao krajnji cilj trebalo imati brisanje sa evidencije nezaposlenih osoba.
- Unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija prema potrebama tržišta rada, uz uvođenje novih obrazovnih zanimanja u škole kao i uvođenje programa cjeloživotnog učenja. Pojačati učešće praktične nastave u srednjim školama i stažiranja uz studiranje. Služba za zapošljavanje, kroz analizu stanja tržišta rada, posredovat će između obrazovnog sektora i potreba na tržišta rada.
- U skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih Zeničko-dobojskog kantona, kroz rad Vijeća za obrazovanje odraslih, razviti programe za jačanje kvalifikacija i stručno osposobljavanje niskoobrazovane radne snage, s obzirom da je prema statističkim podacima udio NK i PK radnika u ukupnom broju nezaposlenih 32,00%.
- U narednom periodu nastaviti saradnju sa lokalnim zajednicama i svim drugim nivoima vlasti, te nevladinim sektorom kako bi se zajedničkim projektima zapošljavanja efikasnije iskoristili raspoloživi resursi.
- Mjerama sufinansiranja i davanja posebnih pogodnosti nastaviti aktivnosti na stvaranju ambijenta za privlačenje domaćih i stranih investicija s ciljem otvaranja novih radnih mjesta, kao i zbrinjavanje osoba koje su usljed pandemije koronavirusa ostale bez posla.
- Povećati izdvajanja za podršku zapošljavanju u cilju stvaranja uvjeta za

implementaciju Akcionog plana za provedbu Strategije zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona.

- Sufinansirati samozapošljavanja mladih nezaposlenih osoba i dodatno ih educirati o osnovama i mogućnostima poduzetništva, organiziranjem javnih tribina, okruglih stolova i sličnih dijaloga. U ove aktivnosti uključiti i nevladin sektor, kao i medije, kako bi se javnost upoznala sa navedenim aktivnostima.
- Unaprijediti sistem vođenja evidencija u Službi za zapošljavanje tako da se pored broja nezaposlenih osoba može dobiti informacija o kompetencijama i vještinama svake nezaposlene osobe s ciljem sveobuhvatnijeg informisanja poslodavaca o raspoloživim resursima.
- Preduzeti aktivnosti kako bi u praksi poslodavci postupali prema odredbama federalnog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, odnosno da bi ispoštovali zakonsku obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom.
- Predlagati idejne projekte koji će omogućiti nova zapošljavanja povezivanjem javnog i privatnog sektora kroz primjenu Zakona o javno-privatnom partnerstvu.
- Pojačati aktivnosti inspekcije u cilju suzbijanja rada na crno.
- Unaprijediti komunikaciju sa poslodavcima u analiziranju aktuelnih problema s ciljem iznalaženja mogućnosti podrške javnih službi za zapošljavanje, unapređenje saradnje i smanjenja posljedica pandemije koronavirusa Covid-19.

Zenica, januar 2021. godine

*Ministarstvo za rad,
socijalnu politiku i izbjeglice
Ministrica*

Azra Šabanović